

SLOVENSKI **UČITELJ**

**Glasilo slovenskih krščanskih
učiteljskih in katehetskih društev.**

Leto XVII. 1916. Štev. 9.

Natisnila Katoliška Tiskarna v Ljubljani.

Vsebina:

Učiteljski poklic. O. Atanazij Ausser	177
Če se kolo sproži. Ivan Stegovec	180
Sestanki staršev in učiteljstva. A. Čadež	182
Mi gremo naprej. Marica Koželj	183
Učitelj narodov v svetovni vojni. J. Kramar	185
Pouk slabonadarjenih otrok. Anica Lebar	187
Katehetski vestnik:	
Katehetske beležke	189
Zgledi, uporabni pri katehezi	191
Učiteljski vestnik: Učiteljske vesti	193
Vzgoja	195
Raznoterosti	195
Slovstvo in glasba	200

»Slovenski Učitelj« izhaja sredi vsakega meseca. **Celoletna naročnina 4 krone.** (Naročnina in članarina za »Slomškovo zvezo« 5 K; naročnina in članarina za »Društvo slovenskih katehetov« 5 K; naročniki, ki so člani obeh društev, plačajo 6 K.) Spisi in dopisi se pošiljajo uredništvu do 4. vsakega meseca. Reklamacije, naročnino, dopise sprejema uredništvo »Slovenskega Učitelja« v Ljubljani.

Urednika: **A. Čadež**, katehet v Ljubljani; **Fr. Jaklič**, nadučitelj, drž. in dež. poslanec.
Natisnila Katoliška tiskarna. — Oblastem odgovoren **Ivan Rakovec**.

Slovenski Učitelj

Glasilo slovenskih krščanskih učiteljskih
in katehetskih društev.

Last „Slomškove zveze“ in „Društva slovenskih katehetov“.

Letnik XVII.

V Ljubljani, 15. septembra 1916.

Štev. 9.

Učiteljski poklic.¹

O. Atanazij Ausser.

1. Preimenitna je zapoved in čednost ljubezni do bližnjega, kakršno nas je učil z besedo in zgledom naš božji Zveličar vsa leta svojega javnega življenja in delovanja. Ljubezen njegova je bila splošna. Pred vsem je prav posebno ljubil otroke; njim je izkazoval vso nežno in gorko ljubezen svojega božjega srca. Ali naj v spomin pokličem oni ganljivi prizor, ki nam kaže božjega Učenika sredi nedolžnih otročičev, ki jih jemlje v naročje, boža, blagoslavlja, dasi je bil ves truden in zdelan od celodnevnega potovanja in učenja! Ko so apostoli matere svarili, naj ne nadlegujejo utrujenega Učenika, jih je Jezus celo posvaril, češ, — »pustite male k meni in nikar jim ne branite!«

— »Pustite male k meni!« ... Te besede nebeškega Učenika so bile vsa stoletja njegovi sveti Cerkvi geslo in ravnilo; zavzemala se je za mladino vsekdar s posebno skrbjo ter jih s krščansko odgojo in podukom vodila k Jezusu. V ta namen je sveta Cerkev ob vseh časih ustanavljala šole, je škofom in mašnikom vsekdar naročala, naj kolikormoč skrbe za mladino; ustanavljala in podpirala je razne verske družbe in redove, ki so si za svoj poklic izvolili krščansko vzgojo otrok.

Tudi mi smo si izvolili poklic, ki naj neguje cvet človeške družbe: mladino. Blagor ti, ako znaš prav ceniti veliko odliko in milost, da smeš v šoli, ki te je vanjo poklicala previdnost božja, sodelovati pri velevažnem, svetem in vzvišenem opraviu otroške odgoje. S tem se udeležuješ častitljivega apostolata, ki ga z besedami skoraj ni moč po vrednosti označiti. Učiteljski in odgojiteljski poklic je za mašniškim dostojanstvom prvi in najvažnejši!

Tebi govori Jezus besede, ki jih je nekaj govoril apostolu Petru: »Ako me ljubiš, pasi moja jagnjeta.« Poučuj tudi ti ljubljence božje kot namestnik Kristusov, vodi jih vsekdar na dobro pašo, — brani jih in varuj kakor punčico svojega očesa! Tvoja naloga je, da jih ohraniš nepokvarjene!

¹ Predaval na zborovanju Slomškove zveze v Novem mestu P. Atanazij Ausser. — Ta sestavek smo sprejeli uprav namenoma v septembersko številko »Slov. Učitelja«, ko se zopet odpirajo vrata v naše učilnice, ker utegne po svoji gorki vsebini ogreti mlačne in mrzle ... in pa ker nudi osobito začetnikom v učiteljskem poklicu veliko lepih misli za razmotrivanje. (Op. ured.)

Obrazuj jim srce in duha; skrbí, da vzklijejo in se bujno razvijejo kali svetih čednosti, ki jih je božja roka položila v njih nežna srca!

Sladka zavest, da v svojem poklicu kot učitelj sodeluješ s Kristusom samim in mu pomagaš reševati in zveličati neumrjoče duše, naj te vnema pri tem plemenitem delovanju in naj te podpira in krepeča, da ne omagaš v težavnem in trudapolnem stanju!

Ta zavest je v vseh časih krščanstva užigala največje svetnike, najplemenitejše može in žene z ognjem požrtvovalne ljubezni do mladine.

Sv. papež Gregorij Veliki je bil sicer slabotnega zdravja ter je imel kot najvišji poglavar sv. Cerkve pač dovolj naporenega dela in skrbí, a kljub temu si je znal čas tako razdeliti in urediti, da je vsak dan vsaj nekaj četrtnink ure poučeval rimsko mladino v krščanskem nauku. — Slavni svetniki: Avguštin, Vincencij Fererski, Karel Boromejski, Frančišek Ksaverij, Frančišek Saleški, dalje pobožni učenjaki: Gerson, Belarmin, Olier, Fenelon in drugi — so bili prepričani, da ne morejo svojih vednosti in časa bolje porabiti, kakor če poučujejo in posvečujejo nadepolno mladino! Gerson n. pr. je večkrat rekel: »Častno je, če je komu poverjena vzgoja knežjega sina, ki bo enkrat dedič vladarske krone; toda še veliko večja čast je vzgajati in v čednosti utrjevati otroka, da postane enkrat dedič nebeškega kraljestva!« In sv. Frančišek Saleški pravi: »Verjemite mi, da imajo angeli varuhi posebno ljubezen in dopadenje nad tistimi, ki njihove varovance v strahu božjem vzgajajo in vsajajo v nežna srca iskreno pobožnost.

Ali ni tudi zate velika čast, sreča in milost, da se smeš kot učitelj imenovati sotrudnika tako odličnih in svetih mož Cerkve Kristusove!

2. Pa ne samo Jezus Kristus, tudi njegova sv. Cerkev in cela človeška družba gleda z upravičenimi nadami na učiteljski in odgojiteljski stan; saj mu je zaupala najdražji zaklad, svoje ljubljence, up bodočnosti. Kako trepeče staršem srce v nežni ljubezni, pa tudi v vednem strahu zaradi prihodnosti njihovih otrok! Neskončno radi bi jih videli enkrat srečne; zato se pa trdno zanašajo, da bo šola izpopolnila, česar ni zmogla domača hiša.

Vzgoja v šoli je prav tako velikega, dostikrat še celo večjega pomena od vzgoje v domači hiši. Uprav v onih letih, ko otrok pohaja šolo, se odloči njegova usoda večinoma za celo njegovo prihodnje življenje in pač tudi za celo večnost. Otrokova duša je kakor sveža zemlja, ki samo čaka, da jo pridne roke prekopljejo in razrahljajo ter vsejejo vanjo samo dobro, plemenito seme; podobna je vosku, ki se iz njega lahko napravi odtis ali podoba, kakršno pač želimo. Nedorajna otroška srca so še rahla in dovzetna za vse dobro, lepo in sveto; a ne samo vzprejemljiva in dovzetna so mlada srca, marveč tudi ukaželjna in navdušena. Osebo učitelja in vzgojitelja smatra otrok kot neko višje bitje, ki mu gre brezpogojno spoštovanje; učitelju zaupa in vse verjame. To zaupanje, to dovzetnost otrokovo moramo učitelji in odgojitelji izrabiti z največjo skrbjo in gorečnostjo le za dobro. Predvsem si prizadevajmo, da zbudimo in utrdimo v svojih učencih sveti strah božji in jih naučimo spoznavati in ljubiti Boga! To je celo potrebno tam, kjer se opaža, da tega domača vzgoja ne nudi, kjer otroci

v rodnihi hišah tega pogrešajo. V ta namen jim pogostokrat z lepo, živo in vneto besedo pripovedujemo o ljubem Bogu. Vpletajmo v šolski pouk cvetice verskih resnic, opozarjamo na prelepe lastnosti božje, učimo otroke, da bodo sovražili greh, a ljubili čednost. Kako mili so božjemu Učeniku uprav nedolžni otroci, kako draga in dopadljiva so mu sramežljiva, čista srca.

3. Pomisli pa tudi sam, zlasti takrat, ko se te polasča morda hladna malomarnost ali neljuba otožnost in zapuščenost, kdo so ti, ki sedé pred teboj v klopeh! Kako bi mogli biti malomarni in nebrizni, ko vemo, da imamo pred seboj otroke božje, ljubljence Gospodove, bisere Cerkve Kristusove, veselje roditeljev, up in nado domovine! Ako opravljamo svojo službo s potrebno vestnostjo in gorečo vnemo, skrbimo ne samo za časno in večno srečo otrok, marveč služimo najlepše Bogu, sveti Cerkvi in celi človeški družbi. To veliko resnico imejmo vedno pred očmi, kadar poučujemo ali nadzorujemo, pa nam bo postala nelahka naloga vzgoje prijetno breme, ki nam bo sladilo ure življenja.

Pa bi utegnil kdo misliti, češ, ta meditacija je namenjena samo katehetu, kaj imam jaz opraviti s poučevanjem verskih resnic in s pridigovanjem v šoli, saj imam več kot dovolj posla z drugimi učnimi predmeti, ki so predpisani po državnih zakonih! — To je res. Ali prav tako je res, da se verska odgoja in odgoja za čednostno življenje ne bo posrečilo, ako v šoli in zunaj šole skupno s katehetom ne deluje tudi učitelj.

Ljudje tudi dobro vedo, da ima katehet dandanes razmeroma jako malo priložnosti vplivati na versko-nravno vzgojo šolskih otrok, ker ima tako pičlo število ur odločenih v ta namen. Če se starši in njih namestniki zatekajo z otroki h krščanskemu učitelju, h krščanski učiteljici, storé to gotovo le v trdnem zaupanju, da imajo otroci v šoli najlepšo priložnost izobraziti se ne samo v posvetnih znanostih, ampak prav posebno v čednostnem življenju. Koliko nekdanjih učencev in učenk se z veliko hvaležnostjo spominja gorečnosti in spodbudnih zgledov, ki so jih pred toliko in toliko leti opazovali pri svojih odgojiteljih v šoli. — Tudi vaši zlati nauki, vaši lepi zgledi bodo ostali v živem spominu! Koliko skrbnih očetov, koliko vzornih mater, koliko zglednih mladeničev in bogudopadljivih mladenk je že izšlo iz vaših šol! Srečni in ponosni so na to, da so bili nekdanj vaši učenci, vaše učenke. In vsi ti vaši nekdanji gojenci bodo vplivali tudi na svoje potomce, na svoje otroke, tako da se sme reči: tvoj trud bo žel krasne sadove v sedanjem in še v poznih rodovih!

Le nikar ne bodimo preveč boječi zaradi uspehov. Mi kratkovidni ljudje sodimo po človeško, bolj po videzu, in večkrat malodušno govorimo: »Iz tega učenca, iz te učenke ne bo nič!« Taka sodba je dostikrat napačna in goljufiva. Drevo, ki je spomladi imelo dokaj lepega perja in cvetja, na jesen gotovo tudi kaj sadu obrodi. Ta jesenski čas je pa za nekatere še le moška doba ali celo zadnji dnevi sive starosti... Bodimo prepričani, če smo nežno drevesce pridno oskrbovali in gojili, če smo škodljivo mahovje z njega trebili, divje obrastke obrezovali, ga okopavali in mu marljivo privlivali: potem mora tako drevo prej ali slej obroditi vsaj nekaj sadu! Naš

trud torej nikakor in nikdar ni izgubljen! Blagodejni vtisi, ki so jih učenci dobili v naših šolah, ostanejo za celo življenje neizbrisni, četudi se morda na videz za nekaj časa poizgube. Ljubezniva potrpežljivost, ki smo jo ž njimi imeli, dobrohotni opomini, ki so jih slišali, sčasoma zopet oživé, in sicer s tem večjo silo! Če se ti trenutno kaj ponesreči, nikar obupati! Trud, ki ga imamo s poučevanjem in vzgajanjem, nikoli ne bo brez uspeha in brez sadu!

Ne bodimo malosrčni! Malosrčnost je bolezen, ki se kaj rada loti učitelja, ako vidi, da mu pri vzgoji kaj izpodleti. Še celo v sv. pismu beremo: »Gorje plašljivim srcem, ki izgube potrpežljivost!« (Sir. 2, 15.) Namesto da bi vzdihoval in obupaval, premisli raje, ali ni morda uprav tvoja prevelika in prenačljiva gorečnost kriva, da se ti zdi, kakor bi se ti nič ne posrečilo? Le vztrajaj, potrpi, izprašuj izkušene tovariše in tovarišice za svet, bodi ravnodušen, zaupaj, moli in reci večkrat iskreno: »Gospod Bog je moj pomočnik — zato ne bom osramočen!« (Iz. 50. 7.)

Učiteljski poklic, dragi tovariši, tovarišice, je sam na sebi tako silno težaven in naporen, da ga res smemo imenovati nepretrgano verigo zatajevanja in premagovanja samega sebe, ter neprestano vajo v ljubezni do Boga in do bližnjega.

Pri tem naporu pa ne smemo prezreti, da nam je zagotovljeno, če ne hvaležnost pri ljudeh, pa vsaj izredno plačilo, ki ga nam bo pripravil božji Učenik. Lahko rečem: kolikor dobrih, čednostnih otrok si odgojil v tem življenju, toliko zlatih kamnov se bo lesketalo v kroni zveličanja, ki te bo z njo venčal božji Učenik. Tudi sv. pismo to potrjuje, ko pravi: »Tisti, ki so mnoge poučevali v pravičnosti, se bodo svetili kakor svetlost nébesa in kakor zvezde v večne večnosti!« (Dan. 12. 3.)

Vse to nas mora navduševati in osrčevati pri pouku in vzgoji šolske mladine, zlasti v sedanjih časih, ko se očetje naših šolskih otrok na raznih bojnih poljanah bojujejo za svojo domovino, njih otroci doma so pa vsled odjenljivosti in popustljivosti mater dostikrat zelo pokvarjeni, nepokorni ali celo uporni. Bodimo bojovníki tudi mi doma, da se bo domovina s ponosom ozirala ne le na hrabre naše fante in može, marveč tudi na nas, ki polagamo temelje tej občudovani hrabrosti, ki vzgajamo Bogu in cesarju vdane hčere in sinove. Z Bogom na delo za krščansko-nravno vzgojo slovenske šolske mladine!

Če se kolo sproži.

Ivan Stegovec.

»Ali je res tako?« — Pod tem naslovom čitamo v junijski številki našega glasila razpravo, ki se iz nje zrcali vtis, kakor da bi imele učiteljice v vsakem oziru prednost pred učiteljem. Tovariš g. F. Fabinc je sicer že objektivno, temeljito in jedrnato in rekel bi končno veljavno posegel v to razporno vprašanje. Vendar pa, da bo stvar še temeljiteje dognana, hočem tudi jaz k tej zadevi podati še nekoliko psiholoških momentov.

Resnica je, da imajo učiteljice večkrat boljše uspehe v šoli kakor učitelji. Zapazi se to zlasti v prvih letih učiteljstva. Tudi glede discipline bo semtertja razred mlade učiteljice znatno na boljšem, kakor pri mladem učitelju. Mnogokrat se zgodi, da ima kaka šibka gospodična boljši red v šoli, kakor prav močan in postaven moški. Ta razlika pa ne temelji v kaki inferiornosti moških glede razumnosti. Deklice n. pr. pišejo lepše, odgovarjajo bolje in tudi sedijo mirnejše nego dečki; na srednjih šolah vidimo tudi mnogo več odličnjakinj kakor odličnjakov.

Iz teh primerov vidimo, da imajo ženske spretnejši spomin in mnogo večjo dovtetnost za umevanje novih pojmov kakor moški. Tu je že vzrok boljših uspehov, ki jih tuintam dosežejo učiteljice pri pouku. Učiteljica, ki nastopi službo, si zna s svojo spretno marljivostjo takoj bolje pomagati kakor učitelj s počasno preudarnostjo. Torej moški ne sprejmejo novih pojmov tako hitro kakor ženske. Toda pomisliti je treba to-le: Ko ima moški enkrat kako misel v glavi, je ne pozabi izlepa, marveč jo obdrži trajno ter jo zna veliko spretnejše in razumnejše uporabljati kakor ženski spol. Iz ene misli si ustvarja drugo in vedno gleda, kako bi se dalo narediti kako delo enostavnejše in praktičnejše. Razen tega imajo moški prav posebno zanimanje in sposobnost za težka dela in opravila. Čim težja in čim bolj komplicirana je kaka stvar, s tem večjo vnetost se je bodo lotili in ne bodo prej nehali, dokler ne bo vse natančno in točno izvršeno. K temu jim pripomore največ močan in bister razum.

Po drugi strani so pa ženske mnogo spretnejše, n. pr. pri kuhanju, šivanju, vezenju itd. Kako lepe uspehe dosežejo pri vezenju, kvačkanju in izdelovanju čipk, tega ni treba posebej poudarjati. Moški bi pri takih delih gotovo ne imeli toliko potrpežljivosti in vztrajnosti. Seveda se je treba tukaj ozirati, da ni pripisovati teh lepih uspehov toliko razumu, temveč marljivosti in vztrajnosti.

Ženska ima tudi posebno dobro razvit čut za snago in lepoto. Le pojdimo pogledat v tisto hišo, kjer vodi gospodinjstvo skrbna in marljiva in nežnočutna žena! Takoj bomo zapazili, kako lep red vlada v celi hiši, kako je vse snažno in urejeno! Ni ga izlepa gospodarja, ki bi imel hišo in stanovanje v takem redu, kakor modra gospodinja.

Kako močno ljubijo matere svoje otroke, to vidi lahko vsakdo. Očetu ne moremo odrekati velike ljubezni do otrok, a mati stori za svojega otroka takorekoč vse; zato je pa tudi le ona njemu vse. Le mati zna ravnati z njim najnežnejše, najljubkeje in najzaupljiveje. Edino njej potožijo otroci vse svoje neprijetnosti, bolečine, trpljenje itd. Iz tega vidimo, da je mati otroku najboljša vzgojiteljica in ima v tem oziru, če je res tudi modra in zna ljubezno združevati s pravo resnostjo, na vsak način prednost pred očetom. Seveda, čim starejši so otroci, temveč je treba pri njihovi vzgoji očetovega vpliva, tako da stopi polagoma očetova veljava v ospredje. Mati se — žal — dostikrat zavzame za svojega otroka tudi, če naredi kak nepremišljen korak. Mati zagovarja včasih svojega otroka, dasiravno bi bil vreden posvarila, oziroma kazni, kar se pri očetu redkokdaj zgodi. Tedaj je razvidno, da je ženski razum podrejen čuvstvovanju. V čitanki za ljudske šole je

berilo »Materina ljubezen«. Tukaj se popisuje, kako je rešila mati svoje dete uprav ko je imel nanj skočiti divji lev. Druge matere, ki so to videle, so vzkliknile: »Za svojega otroka bi to storila tudi jaz.« Ta primer jasno kaže, kako močna je materina ljubezen.

Razen tega so ženske mnogo usmiljenejše, radodarnnejše, milosrčnejše, dobrohotnejše, dobrotljivejše; pri njih se vsled velike dovezetnosti za zunanje vplive veliko prej zbudi sočutje, kakor pri moških. Sploh se ženska dá pregovoriti kaj hitro za dobro, seveda tudi za manj dobro stvar. Kar danes hvali, utegne že jutri grajati. Prehod iz enega ekstrema v drugi pomaža ženski, da izhaja boljše kakor moški.

Torej ženske so zelo občutljive za sprejemanje novih predstav. Toda te predstave se vdruživ ne povrnejo več s tako jakostjo kakor pri moških, pri katerih je reprodukcija predstav silno močna. Zato pa moški ne pozabijo kakega dogodka tako hitro kakor ženske. Ta lastnost daje moškemu podlago za doslednost, resnost, strogost in vztrajnost. Zaradi močnejše reprodukcije predstav so moški vedno redkobesednejši od žensk. Vsako besedo, ki jo oni izgovore, dobro premislijo in preudarijo. Brez izjem seveda nikjer ni. Ženske se pa večkrat prena glijo; zato pravijo ljudje, da velja ena moška beseda več kakor tri ženske. Znan je izraz »mož-beseda«. Iz teh razlogov imajo moški povsod odločilno besedo. Le oni vodijo družine, občine, dežele, države itd.

Ker so moški doslednejši, vztrajnejši, razumnejši in močnejši, zato imajo ti pri vzgoji značaja prednost pred drugim spolom. Ta vrlina stavi učitelja napram učiteljici v ospredje. Vzgoja značaja je pač najvažnejši faktor pri vzgojnem delu.

Sestanki staršev in učiteljstva.

A. Čadež.

Kaj naj stori šola v prid mladini sedanjih usodnih časov in kako naj preprečuje ter ovira nevarne posledice sedanje vojne nesreče — s takimi in enakimi vprašanji se bavijo danes šolska oblastva ter pritegujejo v posvete v ta namen tudi učiteljstvo samo. Velik pomoček, da se mladež ohrani v mejah zdravega napredka, poštene olike, npravnostnega vedenja, da se vodi in ne guje po načelih krščanske pedagogike, bi bili tudi sestanki staršev in skrbnega učiteljstva, ali — kakor so take sestanke ne preveč točno krstili za »r o d i t e l j s k e večere.«

V Nemčiji se je ta naprava bolj udomačila nego pri nas, dasi so vneti učitelji tudi po slovenskih krajih že večkrat poskušali na ta način približati starše, da bi se ogreli za šolo in vzgojo. Dočim so v Nemčiji ti večeri nekako zgrešili prvotno smer in glavni namen ter se prelevili v nekake zabavne večere, imajo pri nas bolj lice ljudskega predavanja. Ljudje — že sicer dobri in skrbni za vzgojo svoje dece — pridejo, poslušajo, odobravajo in ploskajo, malo med seboj pokramljujejo, slednjič se zadovoljni razidejo.

Tistih, ki bi bili uprav potrebni pouka in vzgojnih navodil — navadno ni blizu. Vsekako usodna pomanjkljivost.

Zato bi si pa upali zapisati to-le trditev: Čim številnejša je udeležba pri takem sestanku, tem manj koristi je pričakovati. Pedagoški učinek — tako trde izkušeni izvedenci — je pri teh prireditvah v obratnem sorazmerju s številom udeležencev. Zlasti bi veljala ta trditev za zborovanja z zelo veliko, ogromno udeležbo. Težišče sestankov staršev in učiteljstva je brez dvoma v p e d a g o š k e m r a z g o v o r u. V take razgovore si pa preprosti ljudje, četudi bi bili zmožni, ne upajo poseči, ako je zborovanje številno. Takih ljudi je pravzaprav pri naših »večerih« največ. Jasno je, da pedagoških razgovorov v takih razmerah ni pričakovati, dasi bi bili močno potrebni. Staršem naj bi se nudila prilika, da sami vprašajo o tem, kar jih teži, kar jim ni jasno, ter o vzgojnih zadevah, ki v njih potrebujejo nasveta in pojasnila. Če se to ne zgodi in ne doseže, je prireditev v celoti zagrešila pravi smoter, šola in starši si niso še nič bolj blizu.

Večerni vzgojni sestanki staršev in učiteljstva bi torej ustrezali smotru, bi postali idealni, če bi se število udeleženih staršev primerno omejilo, če bi se izključili tokazvani »prijatelji« šole in seveda tudi otroci, in bi se razpletel neprisiljen medsebojni razgovor v kolikormoč zabavni obliki.

Na ta način bi se misli zblížale, nasprotstva ublažila, zmote razpršile; pedagoški utrinki bi padali na hladna in mrzla srca, ki bi se ogrela. V neprisiljenem, toda gorkem in zabavnem razgovoru bi se neveščim vzgojiteljem razjasnile vsaj temeljne zahteve prave in zdrave vzgoje. Ljudje bi dobili pogum, in tudi najbolj boječa narava, najbolj plašne matere bi si upale s svojimi zadevami na dan.

Ovira bi bila le v tem, ker bi bilo starše zgolj za medsebojne razgovore težko privabiti na sestanke; zato bi se moralo poskrbeti, da bi vsaj v začetku nastopil kak govornik, ki bi s preprosto, domačo besedo posegel v primerno pedagoško poglavje, nakar bi se naj razvilo poljudno razgovarjanje.

Tako naj bi se združevala Cerkev, šola z domačo hišo za skupno vzgojno delo. Gotovo bi bilo tako prizadevanje polno blagoslova in neizmerne važnosti osobito sedaj v času grozovite vojske.

Mi gremo naprej ...

Marica Koželj.

Zadnjič je povedal g. Fabinc v svojem članku poleg drugega tudi to-le resnico: »Dosti je učiteljic, ki smatrajo svoj poklic le za prehodno stanje.« Da je temu res tako, ni moč oporekati. Vprašati pa se moramo vsekako, zakaj je tako in v toliki večini?

Morda tu ni kriv najmanj ustroj naših učiteljišč. Gimnazijci povedo večkrat: »Ko smo bili zadnjikrat skupaj s profesorji, so nam rekli (ali za šalo?): Sedaj, ko imate maturo za sabo, lahko vse pozabite, kar ste se učili!«

Tako bi ne smel nihče reči gojencu, ki je zapustil z zrelostnim izpričevalom učiteljske — pripravnice. Učiteljske je strokovni zavod in kot tak bi moral vzgajati bolj strokovno, kakor je vzgajal doslej.

V sedmem letu svojega službovanja sem dobila na šolo mlado učno moč, pravkar došlo s pripravnice. Zveselila sem se je. Izvedela bom kaj novega, sem si mislila. Sedem let — dolga doba! Kaj vse se je v tem času že lahko izpremenilo na šoli! Prišle so nove učne moči, poučevale po novejši metodi in učna snov si je v tem času privzela bržkone tudi bolj moderno lice.

Izprašujem in se čudim! — Nič novega; vse, kakor je bilo takrat, ko smo si bistrili glave tudi mi, lačni in žejni učenosti.

V tistih letih, ko smo hodili še v šolo, se nam je zdelo, da se učimo mnogo, dà, preveč; a ko smo prišli vun v svoj delokrog, smo spoznali, da je bilo premalo, manjkalo je povsod. Morda je bilo res preveč in premalo.

Učiteljice novinke potisnejo prečesto v oddaljene gorske vasice, odkoder se morejo le redkokdaj ali pa nikoli sestati s kako starejšo, bolj izkušeno tovarišico. Revica si z vsem znanjem, ki ga prinese z učiteljskega, tu ne vé pomagati.

Zato se zgodi čisto, da se solzijo, zlasti prve dni, otroci v klopih in učiteljica za katedrom, ker ji razjeda srce silno domotožje in ono bridko spoznanje, da ni niti izdaleka tako, kakor je sanjala mlada duša v šolskih letih. Ni se torej čuditi, da takim omrzi poklic, ki so se zanj poprej navduševale, in da si žele z vso silo srca izpremembe, kakršnekoli pač, le da bi jih rešila tega težkega stanu.

Dobro je gospodični, ki pride na šoli skupaj z dobrohotnimi tovarišicami, ki ji pomagajo in svetujejo zlasti v težkih prvih dneh. V šolski knjižnici pa dobi morda dobrih knjig, ki jih vestno in marljivo proučuje, da se polagoma vživi v novo ozračje in novo delo.

Mnogo je šol v naših okrajih, kjer nimajo v knjižnicah malone nobene pedagoške knjige. Če se je pa katera izgubila vanjo naključno, nima morda nobene posebne vrednosti in njeni listi čakajo nerazrezani odrešitelja.

Šolski proračuni določujejo za učiteljsko knjižnico sila pičle zneske, ki se jih krajni šolski sveti izvečine pedantno drže. Saj stane že ena sama boljša knjiga 10 do 15 kron; za manjše zneske dobiš le kakšne brošure. Da bi si pa mogla učiteljica ali učitelj nabaviti iz svojih sredstev takih knjig, no, za to so naši dohodki pač prepičlo odmerjeni.

Marsikdo, zlasti še mlajše učne moči niti ne vedo, kaj naj pravzaprav naroče, da bi jim čtivo res hasnilo in koristilo v praksi.

Zato bi bilo dobro, ko bi nam bil naš »Slovenski Učitelj« tudi v tem vodnik in svetovalec. Kdorkoli je prečital kakšno knjigo vzgojne vsebine, bodisi novejših ali pa starejših pedagogov (dostikrat nas uče le-ti še bolje), bi povedal v kakem kotičku našega lista o njej kratko oceno in jo priporočal, da si jo nabavijo eventuelno še drugi.

Tako nam bo moč hoditi s časom vstric. Zaostajali ne bomo, če se bomo ravnali po geslu: »Vsekdar naprej in pred nami Bog!«

Učitelj narodov v svetovni vojski.

J. Kramar.

(Konec).

Prvaka apostolov v Rimu.

Prišedši v Rim je začel apostol Pavel oznanjati sv. evangelij; izpreobrnilo se je mnogo tudi odličnih poganov. Stari zapiski imenujejo celo cesarjevega učitelja Seneka in njegovega točaja Patrokla. Ko je cesar Neron izvedel za to Pavlovo delovanje, ga je velel zapreti. To je bilo drugo jetništvo. Ujet napiše drugo pismo Timoteju. V ječi se je Pavlu hudo godilo, le tovariš Luka mu je bil za pomoč. Zaprt je bil nekako devet ali deset mesecev, zadnji čas v takozvani mamertinski ječi, ki je ob potu na glavni rimski trg. Stara poročila pravijo, da je bil tudi sv. Peter tukaj zaprt. Kdor gre v Rim, naj ne zamudi stopiti v podzemeljsko ječo, ki ima samo zgoraj majhno odprtino. Cesar Nerón je obsodil Petra in Pavla pod pretvezo veleizdaje in hudodelstva proti rimski državi na smrt. Dne 29. junija leta 67. po Kr. sta sv. apostola Peter in Pavel umrla mučeniške smrti, kakor govori najstarejše izročilo. Po starem izročilu je bil kraj, kjer je rabljeva sekira odsekala Pavlovo glavo, zunaj mesta na Ostijski cesti. Dobro pol ure od cerkve sv. Pavla se hodi po tej cesti do kraja »Tre fontane«, kjer je bil sv. Pavel obglavljen. Pravijo, da je apostolova glava trikrat odskočila, in kjer se je dotaknila zemlje, je začel izvirati studenec, zato ime »Tre fontane« — trojni studenec. Na kraju smrti je sezidana kapela, oziroma mala cerkvica. Ko sem bil pred leti v Rimu, sem si te znamenitosti natančno ogledal. Stara izročila pravijo, da je truplo sv. Pavla pokopala pobožna in bogata rimska gospa Lucina na svojem posestvu blizu morišča. Sedaj je ravno nad grobom sezidana krasna cerkev sv. Pavla. Glavi sv. Petra in Pavla pa sta shranjeni v cerkvi sv. Janeza v Lateranu ravno nad velikim oltarjem.

Tako je moralno zmagal, podlegel pa fizični sili »učitelj narodov«, sv. Pavel, ta velezaslužni general pehote. Skoraj vsakemu padlemu junaku se piše nekrolog ter povečujejo njegove zasluge; to zasluži tembolj sv. Pavel. Rodil se je v Tarzu v Ciliciji prvo ali drugo leto pred Kr. Izpreobrnil se je ter se dal krstiti v Damasku leta 34. ali 35. po Kr. Leta 35. gre Pavel v Arabijo, kjer se v samotnem kraju pripravlja za javni nastop; potem se vrne v Damask ter ondi pridiguje. Judje se pa zarote proti njemu, zato beži iz Damaska. Leta 38. potuje sv. Pavel v Jeruzalem, da se pokloni sv. Petru, prvaku apostolov. Nato pride v Tarz, svoje rojstno mesto, kjer ostane do leta 42. Tega leta pride iz Tarza z Barnabo v Antiohijo, kjer se je ustanovila med pogani prva krščanska srenja in kjer so se Kristusovi učenci najprej imenovali kristjani. Barnaba in Pavel delujeta v Antiohiji dve leti. Jeseni leta 44. nastopi sv. Pavel svojo prvo misijonsko pot, kateri so sledile druge, kakor je zgoraj popisano.

Po svoji naravi je bil sv. Pavel silno bistrega uma, ki ga je še olikal in izuril v strogi judovski šoli, pa tudi obogatil s sadovi grške vede. Odlikoval se je kot darovit in izvrsten govornik. Omenjam le njegov govor na

Areopagu v Atenah. Kako je bil dobrega spomina, se razvidi iz tega, da osemindesetkrat navaja sv. pismo stare zaveze. Bujna je njegova domišljija in krepka njegova volja, ki pred vsem ljubi resnico. Močna je njegova ljubezen do domovine in naroda. Po izpreobrnjenju pa je neizmerna ljubezen do Jezusa prevečala vse njegovo življenje in delovanje. Rimljanom piše: »Kdo nas bo ločil od Kristusove ljubezni? Stiska ali nadloga, ali preganjanje, ali lakota, ali nagota, ali nevarnost, ali meč? Prepričan sem namreč, da ne smrt, ne življenje, ne angeli, ne poglavarstva, ne moči, ne sedanjost, ne prihodnost, ne višina, ne globočina, ne nobena druga stvar nas ne bo mogla ločiti od božje ljubezni, katera je v Kristusu, Gospodu našem.« (Rim. 8, 35—39.)

Zase ne išče nobenih stvari, ne premoženja, ne časti, ne oblasti, ampak ves svoj um in svojo voljo, svoje telo in svojo dušo je postavil v službo Kristusovo. Sv. Pavel je naravnost čudovita prikazen, da ga nima para na svetu. Pod vplivom božje milosti so se v njem razvile vse krščanske čednosti: ponižnost in pobožnost, potrpežljivost in krotkost, zmernost, čistost in srčnost, najbolj pa ljubezen do Jezusa. Ganljiva je Pavlova ljubezen do prijateljev, kakor nam kaže njegovo slovo v Miletu. Pa sv. Pavel ljubi zavoljo Jezusa ne samo prijatelje, ampak vse ljudi, reveže, sužnje, grešnike in sovražnike. Bog sam nam je dal sv. Pavla, ki je prvi in poglaviti steber, postavljen na Petrovo skalo, ki je v svoji tridesetletni vojski zidal Cerkev božjo in jo še vedno zida s svojimi 14 pismi, ki jih je pisal na razne strani.

Prav vsi si moramo v svojem življenju in delovanju izbrati za vzornika »učitelja narodov«, sv. apostola Pavla: poedinci, pa tudi cele države. Po svetovni vojski bo imela naša katoliška Avstrija širše polje v misijonskem delovanju. Prezreti namreč ne smemo razmer, ki se za Avstrijo pripravljajo na Balkanu, posebno v Bolgariji. Sedanja zveza Bolgarije z nami nas uči, da je ta dosedaj razkolna država izprevidela, da nima upati boljše prihodnosti ob strani razkolne Rusije, ampak v zvezi s katoliško Avstrijo. Pričakovati smemo, da bo Bolgarija postala katoliška; gotovo pa sledi iz tega, da bodo Bolgari od nas Slovencev in Hrvatov v prvi vrsti hoteli imeti misijonarjev, ki naj bi ljudstvo poučili in njegove otroke vzgojili v katoliški veri.

Pa tudi misijonov v Orijentu ne bo smela Avstrija zanemarjati, marveč še bolj negovati, kakor dosedaj. Pomisliti moramo, da bomo mi z Nemčijo vred politiško in gospodarsko naravnost navezani na Orijent; uspeh bo pa ta navezanost imela le tedaj, ako nam bo tamošnje ljudstvo naklonjeno, kar je pa le mogoče, ako si pridobimo njihova srca. To bodo omogočili le misijoni s svojim verskoblažilnim vplivom in dobrotinstvom po šolah, bolnišnicah in drugih blagotvornih zavodih. Zraven ne smemo pozabiti, da smo tudi mi dobili iz Orienta vero in srečo, kakor nas uči misijonsko delovanje sv. Pavla. Torej je naša dolžnost, da smo Orijentu za vse to hvaležni ter mu vse te dobre hvaležno povračamo sedaj, ko je sam zašel v temo razkola in izlamitske nevere, da mu je tudi omika propadla. Francoski misijonarji so morali radi svetovne vojske zapustiti Orijent, na njihovo

mesto naj bi sedaj stopili avstrijski in nemški misijonarji, katerim ne bo smelo manjkati Pavlove požrtvovalnosti in ljubezni, pa tudi ne izdatne denarne podpore naših držav in prostovoljnih doneskov katoliškega ljudstva.

Pouk slabonadarjenih otrok.

Anica Lebar.

(Dalje).

Pripravljavni pouk.

Ob pojavih vnanjega sveta se slaboumni otrok prav nič ne pomudi; gredo mimo njega, ne da bi vplivali na njegove čute, še manj, da bi prišli do njegove notranjosti in bi se združili v pojme. Zdi se mi, da je tu baš tako kot pravi 113. psalm:

Saj njih okó ne vidi,
glasu ne sliši jim uho.

Posebno eretično slaboumni spadajo le-sem. O njih pravi Barthold: »Njihova duša je vsled vednih vplivov v stalnem razburjenju. Do mirne zaznave niti ne pridejo. Ob vednem nemiru, živahnosti v kretnjah in klepetavosti porabijo vso delavnost svoje duše.« Pa tudi apatični otroci niso zmožni pravilno uporabljati svojih čutil. Barthold pravi: »Vsled možganske depresije so njihovi nagoni tako slabi in brez vse energije, da je pri njih le redkokdaj opaziti kako gibanje.«

Vsem tem manjka, ko so sprejeti v šolo, one vaje in uporabe čutil, ki jo ima normalni otrok že z doma, s ceste in z igrišča. In vendar je uprava ta vaja in poraba vsled svoje raznoterosti več vredna kot vsa metodika najboljšega učitelja.

Da more pravi pouk vsaj nekoliko enakomerno vplivati na otroke, jih je treba predvsem izenačiti. To se zgodi s pripravljalnim poukom v pripravljalnici, kjer se vsaj nekoliko navadijo slediti pravemu pouku. Prvo delo pripravljalnega tečaja je, da zaostale telesne in duševne moči razkriva, razvija in vadi; to se pa zgodi s praktično uporabo pravila o samostojnosti.

Nekateri izmed novodošlih se v začetku obnašajo v šoli naravnost nezaslišano. Jok je že nekaj čisto navadnega. Ta tolče z rokami in nogami; oni pljuje in praska; zopet drugi se vrže na tla itd. Oni reveži, ki ž njimi doma grdo ravnaajo, so tako boječi, da niso zmožni izpočetka nobenega samostojnega dejanja in se prestrašeni umikajo, če se jim učitelj le bliža. Druge zopet je treba navaditi na najelementarnejšo snažnost. Raditega je zelo koristno, dà, naravnost potrebno, da je pomožnemu razredu pridelen poseben prostor za umivanje in snaženje. Še bolj potrebna pa je dobra, usmiljena strežnica, ki otrokom pomaga, kajti vsega tega učiteljsko osebje ne more, ker je treba nadzorovati otroke pred poukom in pripravljati učila i. dr. za vsakih 25 minut celega poldneva. (Dunajska umivalnica [Reinigungszimmer] se je prav dobro obnesla in je tudi res praktično opremljena.

Ima pa tudi strežnico, ki bi jo lahko imenovali mater teh revežev, za kar je že dobila priznanje šolske oblasti.)

Na pripravljavnici pomožne šole so nastavljene ponajveč otroške vrtnarice. Glavno delo v pripravljavnem tečaju je vaja čutil (Sinnesgymnastik). Mnogo v šolo došlih ima tudi razne govorne napake (jecanje itd.). Raditega je treba pozornost posvetiti zlasti artikulaciji in sploh govorni vaji. Na nekaterih pomožnih šolah se pripravljavni tečaj razteza kar na dve leti, dasi je običajno potrebno le eno leto z največjo potrpežljivostjo združenega dela.

V pravih pomožnih razredih najdemo marsikatero podobnost z normalnimi nižjimi ljudskoškolskimi razredi, a v pripravljavnem razredu je treba hoditi popolnoma novo pot. Slaboumnim otrokom manjka najenostavnejših predstav in pojmov, ki jih normalni otroci prineso že z doma. Med gojenci pomožne šole so taki, ki ne razločujejo zgoraj in spodaj, desno in levo, ne enote od množine, ki ne znajo imenovati najnavadnejših predmetov v okolici, ne morejo ponoviti še tako kratkega stavka, ne pošteti treh znanih reči. Dokler si pri raznih vajah otrok ni sam nabral potrebnih pojmov, toliko časa ne more sprejemati tujega znanja, t. j. pojmov, ki so izven njegovega obzorja, posebno pa abstraktnih, ki so mu najbolj tuji.

Da se morejo enotno buditi in razvijati duševne moči teh otrok, je predvsem potrebno, zbuditi otrokovo pazljivost. V to svrhu se porabljajo vsa mehaniška sredstva in vaje, ki mnogo učencev dvignejo iz nekake tihe lenobe, predvsem lenobe mišičevja, in pritegnejo k delovanju tudi (notranje) osrednje organe. Po drugi plati pa te mehaniške vaje umirijo preveliko živahnost telesa in duha. Med vajami čutov je vežbanje vida in sluha na prvem mestu; s temi vajami učitelj uredi in pripravi pot vnanjim vtisom. Uprav po teh mehaniških vajah se tudi zbudi otrokova pazljivost. Pri normalnem otroku stori že zanimanje samo, da gleda, posluša, tiplje, okuša, vonja, a pri naših otrocih je šele s prav posebnimi vplivi v tem zmislu mogoče kaj doseči. Sistematična vaja čutil je vsakdanje delo od prvega do zadnjega dne. Koliko truda provzročajo osnovne predvaje, tega si sploh nihče ne more misliti. Samoobsebi je umevno, da na tej stopnji ni nikakega pouka v pisanju, branju in računstvu.

Dr. Krenberger (Dunaj) našteva nekatere knjige in sestavke, ki so za učitelja v pripravljavnem razredu neobhodno potrebni: Barthold: »Der erste vorbereitende Unterricht für Schwach- und Blödsinnige«; dr. Kupferschmied: »Kinderfehler«; Jackson: »Finger- und Handgymnastik«; Focking: »Fingerspiele«; Kurz: »Das schwachsinnige Kind«; G. Nietzsche: »Aus der Praxis der Vorschule«.

Posebne vrste pripravljavnega pouka so:

1. Zavedna in prostovoljna uporaba udov (Tätigkeitsübungen).
2. Vaja čutil (pouk o barvah in oblikah).
3. Nazorni nauk (zbujanje zaznav in predstav in tvoritev pojmov).
4. Artikulacija (vaje spretnega govora).
5. Tvoritev številnih pojmov.
6. Telovadba in petje.

Vse te vaje in vrste pouka se vrste druga ob drugi ter se medsebojno podpirajo in izpopolnjujejo, da se doseže končni cilj: zbuditi in usposobiti vse otrokove duševne moči, da more potem pravi pouk nanje bolj gotovo vplivati. Prav zato se pa ta pouk ne dá določiti po urniku. Potreba in korist določata tu čas; učitelju je treba neomejene prostosti, da se more prilagoditi zmožnostim slaboumnih otrok. Če bi že vnaprej določen urnik odmerjal in predpisoval pouk iz raznih predmetov, bi se razvoju otroških moči več škodovalo kot koristilo. Glavno pravilo za učitelja v pripravljanem razredu bodi: Z modro, a ne pretirano popustljivostjo prilagodi pouk trenutnim potrebam svojih otrok! — To mora storiti v tem zmislu, da vsi še tako slabotni otroci lahko sodelujejo. Šele polagoma more preiti k nekoliko strožji razdelitvi predmetov.

Katehetski vestnik.

Katehetske beležke.

Vpoštevaj potrebe sedanjega časa! Skepsa, dvomi, uganjanja razdvajajo že mladino ter ji jemlje mir srca in notranjo zadovoljnost. Dvome povzročajo razni časopisi, širijo jih mlačni in površni kristjani, porajajo se ob vsakovrstnih nerazloženih in nenavadnih pojavih. Da so nerazvozljana in nepojasnjena vprašanja za mlade ljudi naravnost poguba, da omajujejo vero ali zavedejo celo v nevero, kdo bi o tem dvomil! Na to dejstvo se opirajo pedagogi, ki zahtevajo, naj se v vse količjak višje šole vpelje tudi krščanska apologetika.

Res je, da se izgovarjamo na pičlo število ur, ki je odmerjeno versvetenemu poučevanju; res je, da je temeljit pouk v krščanskih resnicah zlasti za življenje na temelju božjih resnic najkrepkejša obrana, najtrdnejši jez zoper verske dvome; ali toku časa se nihče ne more izogniti. Mladi svet gre v tujino danes bolj kot kedaj; tam občuje z drugoverci, vidi mlačnost, grehoto, zlobo, podivjanost, bere marsikaj, kar ga zbeга. Če nima zanesljivega človeka, vodnika, ki bi ga obdržal na površju, ki bi mu bil desna roka, učenik v porajajočih se dvomih, če mu šola, če mu katehet že vnaprej ni izpodbil tal pogubnega zunanje vpliva, če ga ni utrdil in oborožil tudi za take slučaje — potem je vera omajana, sreča in zadovoljnost izgubljena.

Poučevanje, v kolikor ima apologetičen značaj, ne sme imeti znanstvenega značaja, marveč naj bo poljudno in splošnoumljivo. Izbrati je treba take stvari, ki so praktičnega pomena za sedanjost in bodočnost učencev. Prav tako se je treba pečati samo s takimi ugovori, ki bodo — po vsem soditi — nanje naleteli tudi učenci. Ugovori, ki jih veri sovražni časopisi tuintam omenjajo in navajajo, niso današnji (mestni) mladini nič več »terra incognita«; treba jih je točno in brez premisleka zavriniti in ovreči.

Koliko je stvari, ki nanje mladina med svetom navadno ne dobi dovoljnega odgovora, ali pa je odgovor veri nasproten, naj pojasnijo naslednja vprašanja, ki jih je katehet Stieglitz nabral iz takozvanih »omaric za vprašanja«. Vprašanja so napisale 14- do 16letne mladenke, ki hodijo v deklško patronažo:

Ali so na zvezdah ljudje? Kako so ljudje tja gori prišli? Kje je dobil Kajn ženo? Kako je umevati šest dni stvarjenja? Ali je res, da se je človek iz opice razvil? Bog je vseveden, torej ve tudi o vsakem človeku, ko je rojen, ali je k zveličanju poklican, ali ne; ali ne bi bilo veliko bolje? če bi Bog sploh ne pripustil, da bi bil rojen tak človek, kakor pa da bi moral celo večnost trpeti. — Ako umrje človek v smrtnem grehu, je pogubljen, in sicer za vekomaj; človek bi sodil, da bi milijon let pokore in trpljenja zadostovalo; vso večnost tr-

peti je pa vendar preveč, če je Bog pravičen. — Kaj je monizem? Ali naj ne ostane vsakdo v tisti veri, v kateri je bil vzgojen? Kakšen je razloček med katoliško in protestantovsko vero? Kako je nastalo sv. pismo? Kako je bilo mogoče, da se ustno izročilo ni pokvarilo? Včasih se bere, da prepoveduje katoliška Cerkev brati sv. pismo; ali je to res? Kako se umstveno dokaže, da je človeška duša neumrjoča? Luter je tajil in zavrgel vice; zakaj? Ali je res, da je katoliška Cerkev zoper krivoverce nekaj kruto nastopala? Zakaj so bili krivoverci na grmadi sežgani? Katoliška Cerkev se imenuje edinozveličavna; ali je to tako umeti, da bodo drugoverci prišli v pekel? Zakaj protestanti nimajo Najsvetejšega? Protestanti pravijo, da so spoved vpeljali katoliški duhovniki; ali je to res? Ali je res, da katoliška Cerkev odpustke prodaja in da z njimi grehe že naprej odpušča? Zakaj se katoliški duhovniki ne smejo ženiti, protestantovski pa? Kako morejo svetniki vedeti, če jih kdo na pomoč kliče? Ali je greh, če si kdo samo iz radovednosti da vedeževati? Ali so svetniki, ki so v samotni živeli, tudi premajali sv. zakramente? Ali so hodili v cerkev? Zakaj moramo biti pred sv. obhajilom tešč? Ali se morajo spovedati tudi mutci? Kje se spovedujejo duhovniki, škofje, papež?

• • •

V teh vprašanjih najde katehet tudi zase marsikak migljaj za bodoče delovanje. Na prvi pogled se prepriča, da so tisti, ki so napisali označena vprašanja, deloma premalo poučeni v verstvenih resnicah. V šoli se marsikaj premalo pojasni; nekateri katehetje niti ne dovoljujejo ne, da bi učenci kaj vpraševali; največkrat si pa tega niti ne upajo ne, ker ne najdejo primernih izrazov.

Jasno je tudi, da se pečajo mladostni ljudje z verskimi vprašanji bolj kot bi človek pričakoval. Čudno ni, če pomislimo, v kakšnih okoliščinah dorašča sedanja mladina po industrijskih in drugih večjih krajih.

Za naše razmere in za naše višje razrede priporočajo »Christl.-päd. Blätter« naslednje pripomočke: W. Cramer: Die

kath. Wahrheit gegenüber den Einwürfen ihrer Gegner. — Verl. Schöningh, Paderborn. — J. E. Pichlers »Katechesen für die Oberstufe höher organisierter Volksschulen. — Verl. St. Norbertus in Wien. (3 zvezki: Glaubenslehre, Sittenlehre, Von Gnade und Gnadenmitteln. — Nitzsches Leitfadens der Apologetik für Lehrkurse und für Fortbildungsschulen. (Komotau, Selbstverlag.) — P. Muck: Was ist Wahrheit? Lösung von Glaubenszweifeln. (Münster i. W. Alfonsus-Buchh.)

V Švici imajo na takozvanih sekundarnih šolah, ki so nekako podobne našim meščanskim šolam, izborno apologetično učno knjigo, ki jo je prav toplo priporočil škof Egger. Naslov ji je: Katholisches Religionslehrbuch für höhere Volksschulen und die reifere Jugend. Eine Ergänzung zum Katechismus, von L. Wyss, Pfarrer und Erziehungsrat. — Knjižica je opremljena z ilustracijami in stane samo 78 vin. (V založbi Benzinger-Einsiedeln.)

Zanemarjanje verstvenih vaj. Praški škofijski list št. 8 je objavil odlok c. kr. deželnega šolskega sveta za Češko (ddto. 5. jul. 1916), ki se glasi:

Ker so verstvene vaje, kakor se je v zadnjem času tudi državno sodišče v nekaterih razsodbah (razsodba z dne 9. apr. 1913, šte. 108, oziroma 1. julija 1915, št. 350) izjavilo, za ljudsko- in meščanskošolske otroke, pripadajoče dotičnemu veroizpovedanju, integrirajoč del obveznega verstvenega pouka, se je treba, kadar se obravnavajo zamude šoloobveznih otrok, ki so zanemarili oznanjene verstvene vaje, sploh ravnati po predpisih, veljavnih v zadevah šolskih zamud. Okrajni in krajni šolski sveti se osobito opozarjajo, naj tudi takrat, ko šoloobvezni otrok zgolj iz nemarnosti opusti verstveno vajo, poprej opozore starše ali njih namestnike na to dolžnost v zmislu § 25. zakona z dne 19. februarja 1870, d. z. št. 22. To opozorilo se glasom predpisa dež. šol. sveta ad § 70. dokončnega š. i. u. r. tekom enega leta pri vsakem šoloobveznem otroku izvrši samo enkrat. Zamude verstvenih vaj se zabeležijo v običajnih mesečnih izkazih o šolskih zamudah; umevno, da se v rubriko »število zamujenih poldni«

zaznamenuje tudi kakovost verstvenih vaj.

Okrajni in krajni šolski sveti, kakor tudi vodstva šol naj skrbijo, da se tudi ta zadeva, kakor označeni predpis glede šolskih zamud sploh zahteva, točno in urno izvrši. Potemtakem se smatra izvršitev izkazov o zamudah kot zelo nujna; prav tako je treba skrbeti, da se naložene denarne kazni v najkrajšem času izterjajo.

Zveza med kateheti in župniki. V 8. številu »Vzajemnosti« piše nadzornik kanonik Nadrah: »Zveza med kateheti in župniki je potrebna... Najboljše bi gotovo bilo, ko bi imela župnik in katehet od časa do časa posebne šolske konference. V krajih, kjer je več župnikov in več katehetov, bi bile koristne tudi skupne konference vseh teh župnikov in katehetov... Koliko reči bi si imeli povedati! O službi božji v župnijski cerkvi, o prějemanju sv. zakramentov, o raznih pobožnostih in prav posebno o raznih nevarnostih, ki so jim otroci izpostavljeni...!«

Za ta nasvet, kakor tudi za druga opozorila, ki naj jim sledijo — v kolikor je možno — tudi dejanja, mora biti načelstvo našega katehetskega društva prav posebno hvaležno. Le toliko je treba pristaviti, da nam — recimo v Ljubljani — ni treba prirejati še posebnih novih konferenc, ker jih že imamo in se med šolskim letom redno vsako prvo sredo v mesecu sklicujejo. Kakor se je opetovano poudarjalo, da smo veseli, če se nam pridruži čim več katehetov z dežele, tako bomo na naših sestankih z zadovoljstvom pozdravili osobito še ljubljanske gg. župnike. Ni nujno, da bi morali biti člani našega društva, tudi gostje so vsekdar dobrodošli.

Tudi vprašanje, ki čaka rešitve. »Preden se sprejme mladenič v duhovski stan, ali pripusti mladenki, da napravi slovesne obljube, se zahteva od njih dokaz, da sta prejela zakrament svete birme. Kako naj župnik izpriča, da sta bila birmana, če mu katehet vsako leto sproti ne vpiše birmancev v birmansko knjigo?« (»Vzajemnost« 1916, št. 8.) — V tako zadrego bi utegnil priti kateri župnik v Ljubljani, kajti od katehetov v Ljubljani se izkazi birmancev ne zahte-

vajo, sami jih menda tudi ne ponujajo. Lahko bi tudi ne bilo tako delo, ker ima vsak ljubljanski katehet vsako leto birmance ne le deloma iz vseh ljubljanskih župnij, marveč tudi iz drugih kranjskih in izvunkranjskih duhovnij. Najkrajša pot bi bila, če bi skupne izkaze zahteval kn.-škofijski ordinariat. Ali zadoštujejo listki, ki jih poberejo od birmancev?

Zgledi, uporabni pri katehezi.

Kako Tirolci umirajo... Na tolikrat imenovani Lavaronski planoti je služil kot vojni kurat med ondotno tirolsko brambo duhovnik Matija Ortner. O vrlih Tirolcih je pisal sledeče:

»Veliko lepega, vzvišenega bi lahko pisal o tirolskih domobrancih, ki so vzor krščanskih vojakov. Tirolec je otrok pri molitvi, brat v strelskem jarku, mož v službi, junak v boju, ob smrti — svetnik. Čez 14 mesecev sem noč in dan med njimi; videl sem jih moliti pred vojnim oltarjem na bojišču, v kritjih, na potu, na samotni straži; sedel sem z njimi ob urah počitka, spal ondi, kjer so imeli taborišče, delal z njimi bojno črto, bival pri njih v rojni črti ter stal ob njih pri napadu. Povsod sem občudoval njih bojno spretnost in junaštvo. Njih smrt me je pa vselej najbolj ganila.

Štabni zdravnik v M. v Slavoniji, kjer smo najprej služili, je zahteval, da smo ga vselej poklicali, četudi je ura šla na polnoč, kadar je umiral kak Tirolec. Bil je vseučiliški profesor v Pragi ter vodil največjo bolnišnico (2000 do 3000 bolnikov).

Naj opišem smrt dveh padlih Tirolcev: Patruljni vodja Gatterer in črnovojnik Bader, dva zvesta prijatelja, ki ves čas bojevanja nista bila ločena niti par ur ne, sta molila še prejšnji večer med tovariši rožnivenec naprej ter se podala nato zadovoljna k počitku. Ob 10. uri zvečer sem prišel tudi jaz v kritje ter opravil ondi svoj brevir. Vse je spalo razen straž. Šlo je na 11. uro. Par trenutkov nato pade ekrazitna granata na spodnje kritje, ki je napravila grozno opustošenje. Omenjena dva Tirolca sta bila zadeta; odtrgala jima je noge pod kolenom, pa tudi sicer sta bila

močno izdelana. Urno skočim z drugimi tovariši k njima, da ju za silo obvezemo. »Moj Jezus, usmiljenje! Marija, mati božja, pomagaj! Sveti angel, stoj mi ob strani!« — Nobene druge besede ni bilo čuti.

»Bader, ali je hudo?« — vpraša vodja patrolje svojega tovariša. »Ubogi Gatterer, ali tudi nimaš več nog?« — povprašuje ta svojega tovariša. »Umrla bova, kajne, skupaj bova umrla.« Objela sta se, ko smo ju obvezovali.

»Župnik, da si le ti tukaj. Župnik Hiasl', (Matija) — tako so me vedno klicali — daj, da še enkrat poljubim tvoj lepi križec (»lass dein schön's Kreuzl no amol lussen«).«

Molil sem jima glasno popolni kes ter podelil sv. odvezo in sv. poslednje olje. Sv. obhajilo sta bila prejela že dopoldne med sv. mašo. Sv. mašo sem opravil tisti dan med rezervo ob osmih, drugo pa na najbolj obstreljevanem opirališču ob ¼ na 12. v zahvalo nebeški Kraljici, ki nas je varovala; kajti več sto granat je bilo padlo na to opirališče; zdaj je bil zasut eden, zdaj trije, zdaj pet, toda vsi so bili ostali živi. Ob 11. uri zvečer se je pa zgodila nesreča, da sta bila zadeta omenjena dva junaka, ki nista dolgo trpela, ampak umrla kot mučenca. »Vse za Boga, cesarja in domovino. Kmalu bova smela gledati nebeško Mater, Vsak dan sva molila rožnivenec. Za našega očeta-cesarja na Dunaju umrjeva rada« — tako sta govorila v zadnjih trenutkih. »Župnik, piši moji ženi!« je prosil Gatterer. »Župnik Hiasl, piši mojemu bratu Franceljnu (kapucin v R.). Župnik, moli za naju!« »Presveto Srce Jezusovo! Presveto Srce Jezusovo!« Ta klic se je izvil največkrat iz ljubečih, poštenih src dveh junakov. Zavesti nista izgubila do zadnjega.

O, koliko jih tako umrje v mojem naročju. Moje srce je ranjeno, a duša je srečna in ganjena, kajti dragocena je taka smrt!

Najhujše gorje! Te dni je došlo uredništvu pismo, ki je v njem pridna mladenka M. Z. iz mirnske župnije na Dolenjskem opisala naslednji dogodek: Bilo je pred dobrimi tremi tedni, vročega poletnega popoldne. Pot me je peljala iz

Trebnjega proti Mirni. Družbe nisem imela, zato so me navdajale različne misli. Kar me dojde mož, ki je bil videti v najboljših letih. Zaprášena obleka je kazala dolgo pot; na obrazu pa se mu je bralo prestano gorje. »Servus! Kam potujete, gospodična?« me ogovori. — »Proti Mirni, gospod,« mu odvrnem. — »Torej sem vendar našel pravo pot.« — Potem mi je pravil, kako je potoval gori iz Ljubljane, kako je zašel, padel iz kolesa i. dr. Slednjič pristavi: »Ako bi bil šel v vojaški obleki, bi se bil pač lahko vozil z vlakom; a kot civilist nisem mogel dobiti dovoljenja.« — »Torej ste vojak?« — »Da, in sicer že pet let. Tri leta sem služil v miru, potem sem bil pet mesecev doma in se oženil. Ali štirinajst dni po moji poroki je bila prva mobilizacija in jaz sem moral odriniti. Potem se z ženo nisva več videla, ker nisem dobil nobenega dopusta. Izprva sem bil v Galiciji, potem pa deset mesecev ob Soči. Veselil sem se, da gotovo pride čas, ko tudi jaz dobim dopust in se bova z ljubljeno ženko zopet videla. Res sem dobil dopust, a domov prišedši sem izvedel, da je ravno pet tednov, odkar mi je žena umrla. Štirinajst dni sva bila skupaj, in sedaj mi je umrla. To je gorje na svetu! Menda se je res sam pekel zaklel zoper mene!« — »Res je sedaj hudo za nas vse, ali vendar obupavati ne smemo,« sem pristavila sočutno. »Saj je Bog nad nami; on bo obrnil vse na boljše.« — »Da, Bog je nad nami, pravi marsikdo in tudi Vi. Jaz pa tega nikoli več ne verjamem, čeravno sem poprej veroval, kajti če bi bil Bog, ki pravijo o njem, da je tako usmiljen, bi tega ne dopustil. In da bo boljše? Da, bo, kadar bo priletela svinčenka.« — »Vidim, da ste izgubili vero svoje matere, in to je za Vas najhujše gorje,« sem ga zavrnila. — »Ta je pa prazna. Le to je gorje, da se moramo mučiti in trpeti za prazen nič. Ko me krogla zadene, pa je konec mene in mojega trpljenja. Pa zdravi! Moram na kolo, ako hočem še nocoj priti do ...« — Nisem mu mogla več odgovoriti. Sedel je na kolo in odhitel. V meni pa se je rodila nova misel. Katero je pač najhujše gorje? Ni treba šele ugotoviti! Najhujše gorje je, če člo-

v ek izgubi vero. Potem mora res obupati. Koliko križev in težav mora človek prenesti! Pa če ima vero v srcu, bo vse pretrpel in z lahkoto zmagal. Le pogledjmo in poslušajmo naše verne in dobre vojake. Ali ne pišejo dostikrat: »Veliko trpimo, a z božjo pomočjo se

vse prestane!« Če pa človek nima vere, si pa mora seveda misliti: »Čemu pač trpim, ko mi vse nič ne pomaga!« Človek brez vere je res pravi trpin! Bog varuj naše vojake, da bi se vsaj v tem oziru ne okužili in se ne pohujšali vsled morebitnih slabih zgledov med tovariši!

Učiteljski vestnik.

Cesarski svetnik. Stalni pokoj je dovoljen c. kr. mestnemu šolskemu nadzorniku Antonu Maier-ju. V priznanje številnih in odličnih zaslug za povzdigo slovenskega mestnega ljudskega šolstva v Ljubljani mu je cesar podelil naslov cesarskega svetnika.

V baronski stan je povišan avstrijski minister za pouk in bogočastje Maksimilijan pl. Hussarek.

Naj bi ostalo! Po velikem prizadevanju se je bilo v Ljubljani početkom avgusta otvorilo nekaj dnevnih zavetišč, in sicer s pomočjo in podporo deželne odbora kranjskega ter mestne občine ljubljanske. Izpočetka se je oglasilo bolj pičlo število varovancev, a polagoma so bili prostori prenapolnjeni. Naprava je brez dvoma velike važnosti za mesto in za nezavarovano mladež, ki je bila pod nadzorstvom požrtvovalnega učiteljskega osebja v varnih rokah. Naj bi osnova šolskih zavetišč ne zamrla!

Reden pouk bodo zopet imele v novem šolskem letu uršulinske šole v Ljubljani. Lani je imela vse učne prostornine zasedene c. kr. rezervna bolnišnica. — Tudi na Rakovniku pri Ljubljani bo zopet otvorena ondotna zasebna deška šola.

Ustanova za upokojene kranjske učitelje. Uradni list razglša: Z začetkom koledarskega leta 1917 se bo podelila od umrlega c. kr. deželnovladnega svetnika Janeza Mahkota napravljena ustanova za ubožne upokojene ljudskošolske učitelje na Kranjskem v letnem znesku 150 K. Pravico do te ustanove imajo ljudskošolski učitelji na Kranjskem, ki so morali vsled bolezni pustiti službo predno so dosegli 10 službenih let, potem taki, ki so bili vsled bolezni upokojeni pred dokončano 40letno službeno dobo, ko-

nečno upokojeni učitelji sploh, ki se nahajajo vsled bolezni ali iz drugih vzrokov brez lastne krivde v veliki bedi. Pravico podeljevanja ima c. kr. deželni šolski svet za Kranjsko. Primerno opremljeno prošnje je vlagati najkasneje do 1. oktobra 1916 pri c. kr. deželni vladi v Ljubljani.

35 letnica službovanja. Te dni so obhajali 35letni jubilej službovanja naslednji gg.: Erker Jurij, nadučitelj v Koprivniku; Funtek Anton, c. kr. profesor in urednik v Ljubljani; Jakob Furlan, Gale Franc in Jelenc Luka, mestni učitelji v Ljubljani; Klemenčič Janez, nadučitelj na Rečici; Paternost Henrik, nadučitelj v Senožečah; Schmoranz Jožef, c. kr. profesor v Mariboru; Wittreich Janez, nadučitelj v Čermošnjicah.

Definitivni profesor je postal gospod Adolf Robida na II. državni gimnaziji v Ljubljani.

Vojaški šolski nadzorniki. Nadučitelj Karel Hude (Stari trg), sedaj rezervni poročnik, je nameščen za mestnega šolskega nadzornika v Užicah na Srbskem. — Poročnik-učitelj Makso Jovan je dodeljen kot referent šolski oblasti v Nikšiću.

Za domovino. Na tirolskem bojišču je padel Ljubljančan kadetni aspirant 17. pešpolka g. Mirko Vider, ki je lani z odliko maturiral na II. državni gimnaziji v Ljubljani. Krogla ga je zadela v vrat. Brat Josip, učitelj v Tržiču, sedaj kadet na bojišču, mu je zatisnil oči.

Spremembe v okrajih: Kočevje. Amalija Erker, prov. učit., Svetli potok. — Litija. Emilija Wurzbach pl. Tannenbergl, prov. učit., Litija. — Logatec. Leopold Kernc, def. učitelj, Idrija; Marija Tušar, Franciška Mačkovšek, Marija Šinkovec, Martina Dežela, Ed-

varda Bloudek, Frančiška Rejc, Doroteja Kovač, Leopoldina Novak, Antonija Terpin, Ivana Lapajne, suplentke na rudniški šoli v Idriji. — **P o s t o j n a.** Elizabeta Kovačič, supl., Lože; Pavel Medić, prov. strok. učitelj, meščanska šola v Postojni; Marija Dolgan-Carli, prov. vod., Studeno; Marija Pleško, prov. vod., Ndanje Selo. — **R a d o v l j i c a.** Valentina Tepina, supl., Dobrava pri Kropi.

Imenovanja. Naučni minister je potrdil ravnatelja Fr. Lavtižarja za okrajnega šolskega nadzornika slovenskih ljudskih šol v Ljubljani. — Poročnik je postal tovariš Iv. Primožič, nadučitelj v Mekinjah. Vsled prehlajenja je imel mesečni dopust, nato je bil prideljen kadru v Rabu (Győr) na Ogrskem, odkoder je odrinil nedavno zopet na bojišče. Poslavlja se z besedami: »Bliza se odločitev!«

Zasluženost priznanje. Gimnaz. ravnatelj in rektor v zavodu Sv. Stanislava v Št. Vidu, g. dr. Ivan Gnidovec, je prejel za neumorno dušnopastirsko delovanje med ranjenci v zavodu — viteški križec Franc Jožefovega reda z vojno dekoracijo.

Smrtna kosa. Umrla je gđca. Minka Vilman, učiteljica-voditeljica na Dobravi pri Kropi. Pogreb je bil 29. julija na Jesenicah, kjer službuje njena sestra gospodična Cilka Vilman.

Odlikovanje. Strokovni učitelj na deželni kmetijski šoli na Grmu gosp. Albin Vedernjak, sedaj nadporočnik 4. bos. h. pp. je dobil kot priznanje za hrabrost red železne krone III. razreda z vojno dekoracijo.

Nameščen je kot definitivni učitelj na c. kr. rudniški šoli v Idriji g. Leopold Kernc.

Odlikovani učitelji-vojaki. Anton Gaspari, učitelj v Babnem polju (drugič odlikovan) in enoletni prostovoljec četovodja Fr. Vončina, učitelj v Žireh, sta prejela hrabrostno svetinjo II. razreda za junaštvo ob naskoku na sovražnikove postojanke ob bovški kotlini. — Anton Gmajner, učitelj v Pilštanju, poročnik, je dobil srebrno hrabrostno kolajno II. razreda; istotako učitelj Hinko Klenovšek v Novi cerkvi p. Pt., sedaj poročnik, ter učitelj v Laškem trgu Makso Wudler, sedaj poročnik. Učitelj v Št. Ju-

riju ob Ščavnici Franjo Luknar, praporščak, je dobil bronasto ter srebrno hrabrostno kolajno II. reda; učitelj pri Sv. Marjeti pri P. Ivan Novak, poročnik, je prejel znak Signum laudis in vojni služni križec III. razreda z vojno dekoracijo. — Signum laudis je dobil Gustav Šilih, učitelj v Petrovčah pri Celju in poročnik.

Za ravnatelja deželne meščanske šole v Celju je imenovan Karel Eberhardt, učitelj na deželni meščanski šoli v Voitsbergu.

Definitivno je nameščen tovariš gosp. Adolf Sadar kot vodja vzgojevališča v deželni prisilni delavnici. Dobival bo prejemke VI. plačilnega razreda deželnih uradnikov.

Bojišče. Na tirolskem bojišču je umrl zadet od sovražnikove krogle enoletni prostovoljec Karel Vanič, bivši učitelj na Raki. — Za domovino je dal življenje abiturient ljubljanskega učiteljskega, kadet Alojzij Ivanetič; v ročnem metežu je dobil udarec na glavo, da je mrtev obležal. — Na ruskem bojišču je trljala smrt novo žrtev. Padel je poročnik Rudolf Čuk, prej učitelj na Proseku. Po dveletnem bojevanju je bil zadet v glavo. — Lahko ranjen je bil na ruskem bojišču dr. Karel Cepuder, gimnazijski profesor v Kranju. — Smrt na bojišču je pobrala nadebudnega in vzornega mladeniča enoletnega prostovoljca-desetnika in gimnazijskega abiturienta Milana Bregarja. Pokojni je bil sin našega tovariša Jožefa Bregarja, nadučitelja v Zg. Šiški in njegove soproge učiteljice g. Agneze Bregar, ki imata na bojišču še dva sinova-poročnika. — Želimo tolažbe z nebes!

Trajno upokojen je na lastno prošnjo g. Franc Zaman, nadučitelj v Hrenovih.

Novo šolsko leto 1916/17. Na šolah kraljevine Hrvatske in Slavonije so pričeli s poukom že 1. septembra, ker imajo velike počitnice ves julij in avgust.

Vojno poveljstvo glede oprostitve učiteljev od vojaške službe. Štajerskemu deželnemu šolskemu svetu je na tozadevno vprašanje vojno poveljstvo sporočilo to-le: Z vojaškega stališča pridejo za oproščenje v poštev le tisti učitelji,

ki so bili pri prezentaciji spoznani za pomožno službo. Učitelji, ki so že pri vojaki, se morejo oprustiti le tedaj, če so v zaledju in nesposobni za službo na fronti ter če jih na njih vojaškem mestu lahko pogrešajo.

Zveza katoliškega učiteljstva v Nemčiji je imela o binkošti v Fuldi pomenljivo zborovanje. Med drugim so se povabljeni posvetovali tudi o predlogu,

naj bi se združilo vse katoliško misleče učiteljstvo Avstrije in Nemčije. Predlog se je po nasvetu avstrijskega zastopnika odobril, podrobna razprava o tem vprašanju se je pa prepustila skupni katehet Pfeneberger iz Ischla sta teravnatelj meščanske šole Jurika in mestni katehet Pfeneberger iz Ischla sta temeljito obrazložila razmere avstrijskih učiteljskih zvez.

Vzgoja.

O vojaški pripravi mladine razpravlja tudi odredba škofijskega ordinariata v št. Hipolitu (Škof. list št. 9). Najprej opozarja na one točke v odloku ministra za deželno brambo (ddto. 19. junija 1916), ki tangirajo sodelovanje duhovščine pri vojaški pripravi mladine. V odloku beremo med drugim tudi: »Vaje ob nedeljah in praznikih naj se tako uredijo, da udeleženci nikakor ne bodo ovirani ali moteni v izpolnjevanju verstvenih dolžnosti, in da ne bo nobenega povoda za kako pohujšanje.« Škofijska odredba pravi dalje: »Iz tega sledi, da ni vzroka, da bi se č. duhovščina vojaški pripravi mladine odtegovala. Škofijski ordinariat naravnost želi, da se ta vzgoja, ki bo gotovo ostala kot trajna naprava, kolikor moč neguje in pospešuje; s tem naj se vzgoje popolni močje, ne le telesno-krepki ljudje. Tudi pri jesenskem škofovskem posvetovanju (1915) so cerkveni knezi naravnost izrazili željo, naj se ta namera v domovinskem interesu podpira, in sicer tako, da se vojaška vzgoja neguje kar v katoliških društvih v okviru sedanjega urejenega društvenega živ-

ljenja. V manjših krajih, kjer še ni nobene mladinske organizacije, naj dušni pastirji skrbijo, da zberejo katoliško moško mladino, ter jo v svrhu vojaške vzgoje priklopi sosednjemu katol. društvu. Kjer še tega ni mogoče doseči, bodo dušni pastirji pazili, da se njih dušnopastirski skrbi izročeni mladeniči, ki se bodo v drugih društvih vojaško vežbali, v versko-nravnem oziru ne bodo pokvarili. — Na konferenci zbrani škofje so tudi poudarjali, da se nedeljsko in prazniško posvečevanje vsled vojaške priprave mladine v nobenem oziru ne sme kršiti.«

Oblastvene odredbe zoper umazano literaturo. Tudi štajersko cesarsko namestništvo je izdalo odlok na vse okrajne politične oblasti, v katerem se zaukazuje, ukreniti vse potrebno in primerno zoper prodajo in razpečevanje umazane literature. Prodajalnam papirja in knjig je prepovedano imeti v izložbenih oknih na ogled razne brošure in knjige, ki je njih vsebina za mladino kvarljiva in pohujšljiva. — Pričakujemo slične odredbe tudi za Kranjsko.

Raznoferosti.

Tretje leto vojne gorja. Malo pred pričetkom sedanjega novega šolskega leta je dobila Avstrija novega — desetega — sovražnika, ki je do zadnjega hinavsko, kakor zahrbtni tat, prežal za plotom, da ob ugodni priliki vrže proč krinko prijateljstva in nastopi z mečem zoper bivšo dolgoletno zaveznico. Vojno napoved smo sprejeli z mirno dostoj-

nostjo ter s hladnokrvnim pa moškim zaničevanjem. Lažnivi in tolovajski politiki ložinih bratcev, ki imajo glavno oporo in zaslombo, pa tudi vrhovno vodstvo v državah četverosporazuma, se je posrečilo spraviti na noge novega sovražnika Avstrije. Početja Romunije ne moremo drugače oceniti, kakor če rečemo: Romunija je vredna sovrstnica

brezvestne in verolomne Italije. Ta kakor ona imata in bosta imeli in ohranili večnosramotni pečat izdajstva in zahrbtnega napada.

Toda, če se moremo tako malo zaneesti na človeško zvestobo, imamo tem večje in trdnje zaupanje na Boga, ki vodi usode cesarstev in kraljestev; naše zaupanje na božjo pomoč ne bo osramočeno. — Naši vrli slovenski fantje in moške, naši tovariši v učiteljskem poklicu zastavljajo svoje življenje za varstvo in veličino naše države, mi pa, ki smo doma ostali, hočemo s podvojenim vzgojnim in izobraževalnim delom krepiti notranjo silo, dvigati moč domovine ter na ta način kazati vdanost in zvestobo presvetlemu cesarju, ki je nedavno čil in čvrst praznoval 86letnico rojstva.

Članek našega sotrudnika, vrlega in veleučnega g. prof. F. Hefflerja v 4. številki »Slov. Učitelja« z naslovom »Svrhunaravski momenat pri obradjivanju etičnih štiva« je objavil z navedbo našega lista spljetski »Dan« v 18. številki.

Otroci goriških beguncev v ljubljanskih ljudskih šolah. V šolskem letu 1915-1916 so obiskovali ljubljanske ljudske šole 404 otroci goriških beguncev, in sicer: I. deško 43 dečkov, II. deško 18 dečkov, III. deško 12 dečkov, IV. deško 10 dečkov, šišensko deško 11 dečkov, šišensko dekliško 17 deklic, šentjakobsko slovensko osemrazrednico 33 deklic, lichtenturnsko slovensko osemrazrednico 29 deklic, marijaniško 2 dečka, mestno nemško deško 50 dečkov, mestno nemško dekliško 89 deklic, šulferajnsko deško 39 dečkov, zasebno nemško dekliško osemrazrednico 40 deklic in zasebno nemško šišensko 6 dečkov in 5 deklic, skupno 191 dečkov in 213 deklic.

Zavod za časnikarstvo. Časopisje je največja svetovna moč; velike stranke si izberejo za urednike svojih časopisov najboljše in najnadarjenejši moči. V resnici je uredniškim poslom kos edinole mož, ki je vsestransko izobražen in temeljit, ki zna v resnici tudi pero »sukati«. — V Lipskem so nedavno ustanovili poseben zavod za časnikarje. Vodil ga bo profesor Karel Bücher, ki je bil doslej profesor nacionalne ekonomije. Nemci so sami spoznali, kako velikan-

ski pomen ima časnikarstvo, spoznali tudi moč angleških, francoskih, laških, ruskih in ameriških agencij in časnikov.

Konvertit — profesor moralke na katoliški bogoslovni fakulteti v Breslavi. Nedavno je bil imenovan za stalnega profesorja moralke v Breslavi dr. Frid. Wagner, sin znanega berolinskega nacionalnega ekonoma Adolfa Wagnerja. Prof. Wagner je prestopil v katoliško Cerkev leta 1900.; štiri leta nato je bil posvečen za mašnika ter je služboval nekaj let kot beneficiat pri breslavski stolnici. Od leta 1910. dalje je bil priv. docent na univerzi, letos je postal redni profesor. Pred prestopom v katoliško Cerkev se je mnogo pečal z zgodovinsko stroko ter je tudi v znanstvene namene veliko potoval. Rojen je bil v Dorpatu leta 1867.

Stolica za cerkveno stavbinstvo. Na tehniki v Berlinu so se začele predpriprave za ustanovitev nove stolice. Vsled višjega poziva se je na ondotni tehnični visoki šoli habilitiral ravnatelj cerkvene glasbene šole prof. Jan. Biehle, ki bo predaval o cerkvenem stavbinstvu, in sicer najprej: »Cerkvena stavba in nje prostornina iz stališča akustike in prikladnosti z ozirom na liturgično-verstvene ter glasbeno-govorniške zahteve, in vpoštevaje zvonilo in orglarstvo.«

Vseučilišču v Varšavi je izročil vrhovni guverner pl. Beseler nova pravila, ki podeljujejo med drugim vsaki fakulteti polno avtonomijo. V razglasu pravi guverner tudi: »Razvoju vseučilišča bom posvetil vso skrb, predpriprave za bogoslovno fakultete so se že začele.«

Stoletnica. Dne 23. avgusta je preteklo 100 let, odkar se je bila z najvišjim patentom cesarja Franca odprla pot češkemu jeziku na višje šole.

Naslednik Strossmayerjev v Djakovem, † škof dr. Krapac, je podaril za zgradbo hrvatskih šol v Slavoniji lepo vsoto 100.000 kron.

Koliko je 1 milijon v primerah (za šolo). Ako imaš 1000 vreč in v vsaki vreči 1000 orehov, tedaj imaš 1 milijon orehov. — 1 milijon milimetrov je ravno 1 kilometer, 1 km je oddaljen sv. Krištof od glavne pošte v Ljubljani; 1 km je tudi približna višina Krima. — Otrok, ki živi 1 milijon sekund, je star 11 dni 13 ur

46 minut in 12 sekund. Človek, ki bi hotel neprenehoma šteti do milijona, bi prej umrl od lakote; najbrže bi pa že prvi dan od utrujenosti trdo zaspal.

Šolstvo v Srbiji leta 1904./05. Pred prvo balkansko vojsko je merila Srbija 48.303 km² in štela 2.977.000 prebivalcev, tedaj je bilo 1236 šol z 1941 učiteljskimi močmi in 127.564 učenci. Stroški za šolstvo so znašali 4.225.615 dinarov (1 dinar = 0,95 K). Ena šola pride torej na 39 km² ali na 2175 prebivalcev. Po 32letnem službovanju je učiteljstvo lahko zaprosilo za pokoj s celo plačo. Početna plača je bila učitelju in učiteljici po 800 dinarov. V začetku 27. službenega leta je dobival učitelj 3000 dinarov, učiteljica pa le 2550 dinarov. Učitelj je bilo 558, omožene so tudi lahko poučevale. Ker so bila živila mnogo cenejša kakor pri nas, je učiteljstvo z dohodki lahko izhajalo. Sedaj oskrbuje srbsko šolstvo večinoma avstrijska vlada. Ni dvoma, da se povzdigne še na višjo stopinjo.

Letalsko podjetje v zemljepisno svrhu. Društvo za antropologijo in geografijo v Stockholmu je priredilo nedavno znanstveno predavanje; nastopil je raziskovalec D. E. Mjöberg, ki je razvijal načrt, kako bi se prodrlo v notranjost Nove Guineje. Ta veliki otok je še danes ona tropična dežela, ki je najmanj raziskana, dasi je doslej že nad 1000 raznih preiskovalcev zastonj poizkušalo prodreti v notranjost. Obale Nove Guineje so polne neprodirnih gozdov, oziroma nepreglednega močvirja, ki zabranjuje pot v notranjost. Dr. Mjöberg si namerava pomagati z letali; z manjšim hoče poiskati primernege prostora za izkrcavanje, z večjim bi poletela družba petero mož v notranjost. V ekspediciji bo po en botanik, geolog, geodet (zemljemerec), Mjöberg sam in en voditelj-strojinik.

Ognjeniki na Antilskih otokih. Odkar je bil izbruhnil vulkan Mont Pelé leta 1902 in 1903, je došlo tja že več strokovnjakov, ki so preiskali otočje in osobito ognjenik Mont Pelé. Vulkansko delovanje se je precej poleglo. Iz žrela na Mont Pelé se še dviga sopara in dim; na oni strani, ki je bolj proti navadnemu vetru, se kaže že bujna vegetacija. Na kraju, kjer je stalo pokončano mesto St. Pierre,

stoji že zopet kakih 30 poslopij s približno 200 prebivalci.

Tolmačenje nekaterih zemljepisnih imen. Egípet znači črno (rodovitno) zemljo. Algír = bojno mesto. Bab el Mandeb = vrata solz. Betlehem = hiša kruha. Jeruzalem = bivališče miru. Dalf = reka dolinka. Elf = reka. Faröer = ovčji otoki. Galopagos = otoki merskih želv. Ganges = veletok. Gahts = prelazi. Himalaja = bivališče snega. Hoangho = rumena reka. Java = ječmenov otok. Indus = reka. Kairo = zmagovito mesto. Levante = vzhod. Libanon = belo gorovje. Madeira = gozdni otok. Maroko = okrašeno mesto. Mezopotamija = dežele med rekami. Mongolija = dežela nepremagljivih. Nanking = južno mesto. Peking = severno mesto. Narbada = razveseljajoča reka. Níger = tekoča voda. Nižnij Novgorod = Nižje Novo mesto. Nil = reka. Pečora = reka v pečinah. Reykjavík = mesto na zakajeni luki. Šangaj = mesto pri morju. Siera Nevada = sneženo gorovje. Timor = vzhod. Ural = pas. Urga = rezidenca.

Dodatek k slovarčku — čitanke za obrtné šole (glej str. 176). Priporočajo se še ti-le izrazi: Arsenal — orožarnica, Base — stalo, Binder — veznik, Bogen — lok, Drahtstift — žičnik, Fach — predal, Gerüst — oder, Gestein — kamene, Gewölbe — obok, Hindernis — ovira, Kehle — žleb, Kelle — ometača, Luxussteuer — razkošnostni davek, Niete — zakov, Nut — utor, Rundholz — deblovina, Satteldach — dvokapna streha, spaltbar — cepljiv, Verzapfung — vezanje s čepi, Wulst — bunka, Zeltdach — šotorasta streha. —a—

Črnoške posebnosti. Tovariš gos. Makso Jovan, poročnik, točasno šolski referent v Nikšiču, je poslal svojemu prijatelju nadučitelju J. Bajcu daljše pismo, ki ga objavljamo v posnetku.

Nikšič, v juniju 1916.

Predragi mi gospodine!

Dolgo sem odlašal s pismom. Čul sem, da ste bili že hudi name, ker nisem izpolnil obljube, a verujte mi, da sem se že nešteto krat namenil, da Vam napišem vsaj dopisnico, toda vselej sem odložil in si rekel, da moram napisati ne

dopisnice, temveč pošteno pismo. A tu dobiti čas za pismo, je umetnost.

Ne bom Vam opisoval svojega potovanja do Nikšića; to ste deloma gotovo že slišali od naših doma, deloma pa Vam hočem povedati, kadar se enkrat zopet vrnem do doma. Tudi o draginji in pomanjkanju Vam je gotovo vse znano, kar sem pisal domov.

Črnagora nikakor ni ona dežela, o kateri so nam včasih toliko lepega pravili. Medu in mleka tu še po loncih ni, kaj še, da bi se cedil po deželi. Po Črnigori se pač cedi, kadar dežuje, blato na debelo.

Nikšić je prav lično mesto in Črnogorci so strašno ponosni nanj, saj je drugo največje mesto v Črnigori. A jaz sem vaju že tudi večjih mest; saj sem že videl Ljubljano in »Ljubljanca dolga vas« je približno samo petnajstkrat večja kakor Nikšić. To mesto je zidano v takem »štilu«, kakor mesta v zapadni Ameriki: ulice silno široke in kakor »lineal« ravne, a hiše skoro vse enake in pritlične.

Prebivalci se dele v pravoslavne Srbe, mohamedanske Srbe in Albance. Pravoslavni Srbi ali pravi Črnogorci nosijo visoke in mehke škornje, hlače plave kakor kranjska zastava na sredi, 30 cm širok pas vseh mogočih, najbolj kričečih barv, in rdeč jopič, ki je ves z zlatom obšit. Čez ta jopič se spušča suknja do kolen, ki je plava kot pomladansko nebo; seveda je tudi obšita z zlatom. Na glavi ima majhno kapico črne barve, a na vrhu je rdeča in ima z zlatom všit monogram črnogorskega kralja. Če od daleč pogledate par takih Črnogorcev, pa ne morete reči, katera barva bolj kriči in katere je več, tako da je nazadnje Črnogorec bolj podoben pisani božji mavrici kakor navadnemu človeku. — To je torej prava črnogorska narodna noša. Seveda se poleg tega vidi še polno drugih krojev. Tu dobite na enem človeku dele obleke posameznih narodov in tudi drugih dob. Tako smo srečali nikšiškega meščana (»varošana«), ki je bil po priliki tako napravljen kot naši Belokranjci, samo da je imel vrhu vsega lep francoski jaquet. Salonska suknja je pri Črnogorcih jako priljubljena, vendar jo bolj nosijo kmetje kakor gospoda in

bolj ženske kot moški. Kar se tiče obuvanja, je tudi pri Črnogorcih — vsaj pri večini — še stara navada, da sta čevlja na obeh nogah precej enaka.

Šaljivci pravijo, da se Kranjec težko loči od »marele«, jaz pa vem, da se Črnogorec sploh ne more. Dežni plašč iz gumija je pri Črnogorcih kaj navaden; v istini ga ima skoro vsak kmet. In ne redko vidim človeka v takem plašču, a radi varnosti nosi v roki še »marelo« in pri vsem tem noče padati dež, temveč s po vsem jasnega neba kar naprej sije prijazno solnce.

Tudi zimska suknja je Črnogorcu simpatična; toda kdor ima zimsko suknjo, je nima samo za zimo, temveč tudi za poletje in ne samo za cesto, temveč pravtako tudi za sobo, in to je za Črnogorca menda še najbolj karakteristično.

Evo Vam prav lep slučaj: Pretekli teden, v petek je bilo, sem šel nadzorovat nikšiško šolo. Vročina je bila taka, v kakršni na Kranjskem vrane zijajo. Pridem v II. razred. Zrak vroč in moker kot v pokritem loncu. Okna vsa lepo skrbno zaprta, da se kdo ne prehladi ali celo ne ozebe. Otroci napol oblečeni; a pred njimi stoji gospod učitelj v vsej svoji resnobi. Ej, kako mu je vroče! Od ušes in nosa mu kaplja, po bradi se spuščajo kaplje; kadi se z njega, kot iz šentviške šole, kadar januarja prvič gori centralna kurjava. — Mož je namreč precej dobro napravljen: najprej kot vsak pošten »krščanin«, a čez to ima do vrha zapeto, prst debelo suknjo in to cele štiri ure in vsak dan. Rekel sem mu, da bi mu lepo pristojale kožuhovinaste rokavice na rokah, a on mi odgovori, da to ni navada. — Torej to so pravoslavni Srbi.

Mohamedanski Srbi so jim pa povsem slični, samo da imajo vsi na glavi rdeč fes.

Albanca je najlažje spoznati po hlačah, ki so iz debelega, belega blaga in se tesno oprijemljejo nog. Pošite so (namreč hlače) v prečudnih črtah s črnimi portami. Na glavi stoji ali čepi bel fes, ali klobuk, ali polcilinder, ali šerpa, ali navadna ženska ruta, ali sploh, kar mu pade na glavo. Ni prav nič izbirčen, čemu neki! Da so le uši na gorkem, pa je dobro — in prav ima!

Sicer pa so si vsi trije precej podobni. Vere so vsi enake, pravoslavni Srbi, mohamedanski Srbi in Albanci: namreč take, da imajo vsak dan praznik, a v cerkev jim ni treba nikoli. Opravek — vsaj glavni, je tudi vsem enak: namreč sedeti v kavarni, piti kavo in pušiti duhan.

Če občujem s Črnogorcem, se kolne za vsako stvar na Boga, sv. Vazilija, sv. Petra, sv. Sava, knjaza Nikito, na svojo mater, na svojega očeta, na svojo mladost in sploh na vse, a pri tem laže, da bi kar grabil. V govoru mene tiče, a sebe viče; ko reče »ne«, pokima z glavo, kakor mi, če pravimo »da«; in ko pravi »da«, pa odkimava tako, da se meni vrti v glavi. — Če se na koga le malo ujezi, ga tako prekolne, da mora biti človek v vsej svoji veri prepričan, da ga bo z mesta hudič vzel, a ne samo njega, temveč tudi njegovo mater, njegovega očeta, otroke, brate, sestre in sploh vse.

Preidem sedaj še malo k našemu »fahu«, preskočivši vse drugo.

Kakšen in kaj je črnogorski učitelj? — To, kar vsak drugi učitelj: največji zabavljajč čez svoje plače. Razlika je le ta, da mi Kranjci opravičeno zabavljamo, a Črnogorci prav nesramno, neopravičeno. Pomislite! Če bi bil na Kranjskem tak šolski zakon, bi imel jaz — brez šale, temveč resnično — danes natančno isto plačo, kot jo imate po kranjskem zakonu prvorazredniki, t. j. 1600 K, a Vi, g. nadučitelj, bi že lepo dve leti počivali s pokojnino lepih 3400 K. Učitelj, ki absolvira preparandijo, ima takoj plačo 1400 K in se mu takoj prično šteti povišice plače, namreč 4 štiriletnice po 300 K in 4 triletnice po 200 K. Vas skomina po takih plačah? Mene tudi! Le malo počakajte, ko se jaz vrnem domov, prinesem s seboj izvor tega zakona in se bomo po njem ravnali, bo veliko bolj pametno! Ti učitelji v istini ne zaslužijo tega. — V celi Črnigori so sedaj do 1. septembra razpisana vsa učiteljska mesta. V mojem okrožju je 44 šol z 62 učiteljskimi mesti. Joj, joj, kakšne so prošnje! — Da bi meni na Kranjskem kot nalogo učenec III. razreda tako grdo spisal prošnjo, toliko napak napravil in tako nesramno umazano in zbito, kakor

so mi to napravili brez izjeme vsi gospodje učitelji, jaz ga namažem in cel teden bi bil zaprt. In niti učiteljice niso nič boljše; teh je sicer celo malo. A glavna, da najpoglavitejša sestavina Črnogorca je — neizmerna domišljavost, in s tem naj končam. Za prihodnje pismo pa mi stavite vprašanja, katera Vas zanimajo in ob priliki Vam prav obširno nanje odgovorim. — Sedaj pa prav lepo pozdravim Vas in Vašo cenjeno gospo in Vaše gg. učiteljice in učitelje ter Vaše učence, pa tudi mojega dobrega otca in zlato majko ter Vam oba prav toplo priporočam, da ne bosta preveč sama! Za vsako ljubeznivost Vam bom prav iz srca hvaležen. — Vaš Makso.

30 novih sirotinskih mest je zagotovil deželni odbor kranjski za ljubljansko Marijanišče in prav toliko za lichtenurnični dekliški zavod v Ljubljani.

† **Škof dr. Krapac.** Dne 16. julija je nenadoma izdihnil blago dušo djakovski škof dr. Krapac. Pokojni vladika je bil vnet pospeševatelj katehetskega gibanja ter odkrit prijatelj katoliškega učiteljstva. V spominu nam je še, kako požrtvovalno je podpiral udejstitev katehetskega tečaja v Djakovem. R. i. p.!

Češke čitanke za ljudske šole. Brnški »Den« poroča, da so na Moravskem odpravljene dosedanje češke čitanke za ljudske šole. Zaloga šolskih knjig na Dunaju bo izdala nove čitanke v treh delih. V čeških meščanskih šolah na Moravskem so odpravili vse učne knjige že pred koncem leta. Pouk so imeli brez knjig.

Prva matura. V Pazinu so imele letos gojenke ondotnega priv. učiteljišča maturo, prvo na tem zavodu. Vse kandidatke — 16 — so napravile izpit dobro, tri z odliko. Poučevali so brezplačno profesorji ondotne hrvatske gimnazije in nekatere gospodične učiteljice.

Laška realna gimnazija v Pazinu odpravljena. V slovanskem delu Istre, v Pazinu, je italijanska deželnozborska večina ustanovila deželno realno gimnazijo z italijanskim učnim jezikom. C. kr. deželna upravna komisija je razglasila, da se koncem tega šolskega leta ta zavod odpravi, ker je nepotreben.

Kmetijske šole v Avstriji. Poljedelsko ministrstvo poroča, da je bilo zadnje leto

v Avstriji 234 kmetijskih šol, in sicer: 3 visoke šole ali višješolski oddelki, 3 kmetijske in 1 pivovarniška akademija, 9 kmetijskih in 5 gozdarskih srednjih šol, 2 strokovni šoli za vinarstvo, sadjarstvo in vrtnarstvo, 43 nižjih kmetijskih šol s celoletnim poukom, 97 kmetijskih zimskih šol, 28 nižjih specialnih šol za vrtnarstvo, sadjarstvo, vinarstvo, zelenjavo, lan, hmeljarstvo, travnike, planšarstvo in čebelarstvo in 2 šoli za kuhanje žganja. Zadnje leto se je število šol pomnožilo za 4. Posamezne dežele imajo šol: Nižjeavstrijska 23, Zg. Avstrija 4, Solnograška 1, Tirolska 5, Predarlška 1, Štajerska 9, Koroška 7, Kranjska 3, Goriška 3, Istra 2, Dalmacija 2, Češka 70, Moravska 66,

Slezija 6, Galicija 27 in Bukovina 5. — Pregled kaže, da imajo ravno slovenske dežele premalo kmetijskih šol.

Bridka izkušnja. Ko je nedavno mestno starejšinstvo v Gelsenkirchen (mesto na Westfalskem s 36.000 prebivalci) odredilo, da je šolska mladina nabirala knjige za vojaštvo, se je pokazalo, da je bilo vmes sila veliko takozvanega »šunda«. Otrokom so nato obljubili, da bodo imeli pouka prost dan, če naberejo in nanosijo poleg dobrih knjig za vojaštvo tudi prav veliko slabih (da jih sežgo). In kaj se je zgodilo? V kratkem so nanosili okrog 50 stotov raznega »šunda«. Otroci so seveda dobili prost dan.

Slovstvo in glasba.

Dr. Štefan Voszka: **Reja domačih zajcev.** Cena 80 vin.

Knjižica je izšla s posebnim odobrenjem c. kr. armadnega poveljstva in je čisti donos namenjen našim invalidom.

Učiteljstvo bo delovalo v domoljubnem zmislu, če v teh hudih časih priporoča in pospešuje tudi kunčerejo. — Ista knjižica se dobi tudi v nemškem jeziku.

Spolna nevarnost. Napisal c. kr. črnovojniški nadzdravnik dr. Fr. Derganc. Ponatis iz »Pozdrav iz domovine«. Cena 10 vin. Sešitek je namenjen v prvi vrsti vojakom in sploh odraslim osebam. Naslov znači namen stvarno in modro sestavljene strokovnjaške razprave.

»**Geistesleben**« von Moritz Meschler S. J. Herdersche Verlagshandlung Freiburg im Br. und Wien. 1916. M 1.70.

To najnovejše delo je izšlo kot 5. zvezek enotne zbirke manjših Meschlerjevih spisov. Izdajatelj Zimmermann S. J. imenuje to knjižico »biser«, ki nekako zaključuje njegova navodila za notranje življenje. Njegovi nauki niso posneti in

znešeni od drugod, marveč povzeti iz lastnega izkustva in življenja; torej jih je možno zopet v življenje pretvoriti. — Prejšnji zvezki: »Zum Charakterbild Jesu«. — »Leitgedanken katholischer Erziehung«. — »Aus dem kirchlichen Leben«. — »Die seligste Jungfrau«.

Einführung in die lateinische Kirchensprache zum Gebrauche für Frauenklöster und andere religiöse Genossenschaften sowie für Organisten, Chorsänger usw. von Joh. Zwior, Spiritual am Ursulinenkloster in Freiwaldau. 2. u. 3. vermehrte Auflage. Herdersche Verlagshandlung. — Freiburg & Wien 1916. Cena broš. izvodu M 1.40.

O prvi izdaji je bila izdana naslednja ocena: »Krasna knjižica za vse, ki se hočejo vsaj malo seznaniti z latinščino: Pisana je s previdnostjo, kratka je in ustreza v vsakem oziru. Nova izdaja ima tudi kratek slovarček v alfabetskem redu, ki vpoštevata predvsem »Missale« in »Vesperale«, torej kot nalašč za redovne osebe, tudi za učitelje, ki so voditelji cerkvenih zborov.«

Razpis učiteljskih služb.

Na občnih javnih ljudskih šolah na Kranjskem so razpisana naslednja učiteljska (nadučiteljska) mesta v definitivno nameščenje.

Okraj Postojna: *Naduč. mesta:* Harije (2 r.); Košana (3 r.); Hrenovice (2 r.); Dol. Zemon. *Uč. mesta:* Erzelj (1 r.); Knežak (4 r.); Kal (1 r.); Koritnice (1 r.); Kuteževo (1 r.); Šmihel (1 r.); Ostrožno brdo (1 r.); Št. Peter (5 r.); Planina (2 r.); Slap (1 r.); Šembije (1 r.); Št. Vid.

Okraj Kočevje: *Naduč. mesta:* Stara cerkev (5 r.), učni jezik nemški. *Uč. mesta:* Fara vas (2 r.); Gotenica (1 r.), prosto stanovanje, učni jezik nemški; Dobropolje (6 r.), moški prosilci imajo prednost; a) Loški potok (6 r.), samo za moške prosilce; b) Loški potok (6 r.); Koprivnik (3 r.), učni jezik nemški; Novi kot (1 r.); Trava (2 r.); Osilnica (1 r.); Rob (1 r.); Ovčjak (1 r.), učni jezik nemški; a) Sodražica (6 r.), samo za moške prosilce; b) Sodražica (6 r.); c) Sodražica (6 r.); Štalcarji (2 r.), učni jezik nemški, prosto stanovanje; Struge (1 r.); Basljiva Loka (1 r.).

Okraj Krško: *Naduč. mesta:* Kal (2 r.); Telče (2 r.); *Uč. mesto:* Cerklje (5 r.); Št. Rupert (5 r.); Mokronog (6 r.); a) Št. Janž (5 r.); b) Št. Janž (5 r.).

Okraj Kranj: *Naduč. mesta:* Naklo (2 r.); Žabnica (2 r.). *Mesto šol. voditelja:* Bukovica (1 r.); Zalilog (1 r.), poučuje na ekskurendni šoli v Davči; *Uč. mesta:* a) Deška šola, Škofja Loka, poučuje na obrtni nadaljevalni šoli; b) Deška šola Škofja Loka; Deška šola Kranj, poučuje na obrtni nadaljevalni šoli; b) Deška šola Tržič (8 r.); b) Deška šola Tržič (8 r.); a) Dekliška šola Tržič (8 r.); b) Dekliška šola Tržič (8 r.); Trata pri Gorenji vasi (2 r.).

Okraj Ljubljana-okolica: *Naduč. mesta:* Polhov gradec (2 r.); a) Hrušica (3 r.); Št. Jurij (2 r.); Preska (2 r.); Horjul (3 r.); Notranje Gorice (2 r.); *Uč. mesta:* Hru-

šica (3 r.); Brezovica (3 r.); Dobrova (4 r.); Sv. Jakob ob Savi (2 r.); Kopanj (1 r.); Šmarje (4 r.); D. M. v Polju (6 r.); Gor. Pirniče (1 r.); Podlipa (1 r.); a) Št. Vid pri Ljubljani (6 r.); b) Št. Vid pri Ljubljani (6 r.); Vič (6 r.); Žažar (1 r.).

Okraj Litija: *Naduč. mesta:* Žalna (2 r.); *Uč. mesto:* Vače (2 r.); Šmartno pri Litiji (4 r.); Višnja gora (4 r.); Zagorje.

Okraj Logatec: *Naduč. mesta:* Vojsko (2 r.); *Uč. mesta:* Babno polje (1 r.); Sv. Trojica; Spodnja Idrija (Kanomlja) (2 r.), učna moč ima poleg normiranih prejemkov dopolnilno doklado po 200 K in opravilno doklado letnih 60 K; Gor. Logatec (4 r.); Dol. Logatec (4 r.); Planina (4 r.); a) Žiri (4 r.); b) Žiri (4 r.); Zadlog (1 r.); Cerknica (4 r.).

Okraj Radovljica: *Naduč. mesta:* Mošnje (2 r.); Belapeč (2 r.), učni jezik nemški; *Uč. mesta:* Kranjska gora (3 r.); Srednja vas (3 r.); Koroška Bela (4 r.).

Okraj Novo mesto: *Naduč. mesta:* Ambrus (2 r.); Hinje (2 r.); Podgrad (2 r.); Brusnice (2 r.); *Uč. mesta:* Ambrus (2 r.); Gaberje (1 r.); a) Žužemberk (4 r.); b) Žužemberk (4 r.); Šmihel pri Žužemberku (1 r.); Stopiče (3 r.); Žvirce (1 r.); Čatež (2 r.).

Okraj Kamnik: *Naduč. mesta:* Št. Gothard (2 r.); a) Vrhpolje (2 r.); Čemšenik (2 r.); Vodice (2 r.); *Uč. mesta:* Blagovica (1 r.); Št. Gothard (2 r.); Mengeš; Vrhpolje (2 r.); Peče (1 r.); Sela (1 r.); Stranje (2 r.); Tunjice (1 r.).

Okraj Črnomelj: *Naduč. mesta:* Suhor (3 r.); Črnomelj (5 r.); *Uč. mesta:* Bojanci (1 r.); Adlešiči (1 r.); Božjakovo (1 r.); Telčji vrh (1 r.); Preloka (1 r.); Radence (1 r.); Črešnjevce (1 r.); Vrh (1 r.); Zagodac (1 r.).

Okraj Mesto Ljubljana: *Uč. mesta:* šoli v Ljubljani; Dekliška ljudska šola
I. mestna deška šola v Ljubljani (6 r.); v Šiški (8 r.); Mestna deška nemška
II. mestna deška šola v Ljubljani (8 r.); ljudska šola v Ljubljani (4 r.).
Pomožni oddelek na IV. mestni deški

Prošnje je vložiti do **30. septembra 1916.** Učitelji-vojaki jih naj vložijo pri okrajni šolski oblasti dotičnega okraja. Kdor se poteguje za več mest obenem, naj pošlje za vsako mesto posebno prošnjo. Učiteljem-vojakom ni gledati na obliko, zadostuje navadna vojna dopisnica. Tudi se pri teh ne zahteva, da bi bile njihove prošnje opremljene z listinami, ako jih ne morejo priložiti.

Deželni šolski svet si pridržijo pravico, da ne odda razpisanih učnih mest definitivno posebno tedaj ne, ako bi bili s tem oškodovani interesi kakega učitelja-vojaka.
